

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 22. SEPTEMBER 1978

ŠTEV. 38 (1884)

Proti asimilaciji - za popolno enakopravnost Govor predsednika ZSO na srečanju bivših izseljencev

„Navada je, da se ob vsakoletnem srečanju bivših izseljencev spomnimo strašnih dni 14. in 15. aprila 1942 ter drugih obletnic preganjanja, da se spomnimo skupnega trpljenja v taboriščih v tujini, skupnega domotožja in hrepenenja po domovini, da se ponovno zavemo, kako nam je zrasla k srcu ta naša lepa, čudežna domovina šele v mrzli tujini.“ Tako je dejal predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, ko je minulo nedeljo govoril na občnem zboru Zveze slovenskih izseljencev, o katerem obširneje poročamo še na posebnem mestu.

Hkrati pa je govornik ugotovil, da le preredit, skoraj nikdar ne slišimo zahvale za vse to prestalo trpljenje, ter je naglasil: „Zato mi dovolite, da se vam in preko vas vsem izseljencem zahvalim za zvestobo, ki so jo dokazali svojemu malemu slovenskemu narodu v najtežjem času zgodovine in s tem nadaljevali junaško tradicijo številnih generacij pred nami, ki so se dolga desetletja upirale nasilni asimilaciji in se borile za enakopraven položaj na svoji podedovani domači zemlji. Brez njihove borbe in brez vaše, dragi izseljenci, ter borbe naših partizanov in vseh na domovih ostalih in tam se prav tako pod najtežjimi okoliščinami borečih se ljudi bi danes našega ljudstva ne bilo več na tej koroški zemlji. Tako pa še živi in nadaljuje borbo svojih prednikov; nadaljevalo jo bo vsedotlej, da bo naš človek lahko enakopravno živel in ustvarjal, pa tudi soodločal na zemlji, ki ji je skozi stoletja izkazoval svojo ljubezen in zvestobo.“

Ob spominskih dnevih in praznovanjih se navadno spomnimo le pozitivnih, v sodobnost segoječih in v današnji čas vgrajenih elementov preteklosti, ne da bi se pri tem zavedali, da so tudi ti pozitivni elementi prešli v današnji čas ali kot sad od vsega začetka pravilno zasnovanega koncepta, ali pa šele kot posledica poprave škodljivih in zmolnih zamisli in dejanj, je dalje menil govornik. „Če pa se naj zgodovina s svojimi napakami ne ponavlja več — in to je vendar želja nas vseh — potem jo je treba gledati in videti z vsemi aspekti, pozitivnimi in negativnimi. To velja za vsako dobo, to velja tudi za dogajanje pred tridesetimi leti, ko je tudi formalna izvedba dejansko in objektivno že obstoječe diferenciacije našega ljudstva na Koroškem hudo poslegla v naš narodni obstoj.“

Pri tem je predsednik ZSO spomnil, da je popolno izoliranje dela naše narodne skupnosti, ki je kljub vsem udarcem branil ideje in uspehe narodnoosvobodilne borbe, ki sta ga izključili kominforma in cerkev in ki je nosil vse breme tedanje borbe popolnoma sam ter so mu zaradi neomajne zvestobe do matičnega naroda očitali pomanjkanje domovinske zvestobe, bila neposredna posledica poskusa monopolizacije političnega gledanja in uveljavljanja.

IMETI MORAMO PRED OČMI LE SKUPNE NARODNE INTERESE

V današnjem času, ko vodimo odločilni boj za enakopravnost našega človeka, ne kaže vnašati v naše že tako vedno bolj razredčene narodne vrste razdor zaradi različnih volilno-političnih gledanj in teženj. Zato moramo zdaj, je dejal govornik, ko podobno kot pred 30 leti spet stojimo pred volitvami, imeti pred očmi le skupne narodne interese in ne svoje lastne

strankarske ali celo osebne težnje. Zavedajmo se, da Slovenec in pripadnik slovenske narodne skupnosti ni le tisti, ki voli bolj ali manj slovensko volilno strukturo, ampak je Slovenec tisti, ki svojo pripadnost dokazuje v vsakdanjem življenju: da govori slovensko, da svoje otroke vzgoja v zavedne člane narodne skupnosti v duhu strpnosti do naroda-soseda, da obiskuje in

Med Avstrijo in Jugoslavijo:

Odnose bremeniti nerešeno manjšinsko vprašanje

Prejšnji teden je predsednik zveznega zbora skupščine SFR Jugoslavije Dobroslav Culafič sprejel avstrijskega poslanika v Beogradu dr. Helmuta Liedermanna. V pogovoru je bilo ugotovljeno, da se odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo na mnogih področjih uspešno razvijajo ter da obstajajo široke možnosti in obojestranski interes za nadaljnje razvijanje teh odnosov.

Hkrati pa je bilo opozorjeno, da razvoj odnosov in sodelovanja med obema državama bremeniti nerešeno vprašanje položaja slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Pri tem je bilo poudarjeno, da je za rešitev tega odprtega vprašanja treba podvzeti praktične korake, kar bi bil tudi prispevek k uresničevanju helsinških dokumentov.

podpira naše kulturne in gospodarske narodne ustanove, ali je vsaj strpen do našega prizadevanja za enakopravnost neglede na to ali celo kljub temu, da voli drugo stranko in je iz kakršnega koli objektivnega ali tudi osebnega vzroka njen član.

Z MONOPOLIZACIJO POLITIČNEGA GLEDANJA NI MOGOČE GRADITI ENOTNOSTI

„V času, ko se mora naša narodna skupnost po težkem trpljenju med nacistično dobo tudi danes še pod stalnim pritiskom s strani nemških nacionalistov in odločujoče gospode v lastni avtohtoni domovini boriti za svoj obstoj in enakopraven razvoj, se ne smemo ločiti po svetovnonazornih, že manj pa po začasnih volilno-političnih glediščih, niti se ne smemo sami preštevati — in volitve so neke vrste preštevane, marveč moramo graditi enotno, močno fronto našega ljudstva in vseh dobromislelih iz vrst sosednega naroda.“ je dejal predsednik ZSO. „Taka fronta pa se ne gradi z monopolizacijo političnega gledanja in prizadevanja, marveč se taka fronta gradi z združevanjem vseh političnih gledanj in struktur za skupni nacionalni cilj — za dosego popolne enakopravnosti na domači zemlji!“

NE MOREMO PRISTATI NA REŠITEV KI NE ZAGOTAVLJA NAŠE ENAKOPRAVNOSTI

To pa ne pomeni govoriti besedo podpori avstrijskih volilnih struktur, je poudaril dr. Zwitter ter ugotovil, da avstrijske stranke, ki so zastopane v parlamentu in deželnem zboru, nikakor niso takšne, da bi jim mogel zaveden Slovenec dati svoj glas brez težkih pomislekov. „Te stranke se bodo morale domisliti nekaj bistveno novega, narodno-politično pozitivnega in konstruktivnega, če hočejo dobiti tudi slovenske glasove. Prvi pogoj je pač, da se odpovejo sporazumu treh strank, ki ni nič drugega kakor dogovor proti sleherni uresničitvi enakopravnosti naše narodne skupnosti v smislu mednarodnih obveznosti in avstrijske ustave. Nadalje morajo končno uvideti in priznati, da sedmojuljska zakonodaja ne pomeni uresničitve določil člena 7 in da jo je zato treba čim prej sistirati,

kakor so svoječasno sistirali zakon o dvojezičnih topografskih označbah in krajevnih napisih. Priznati morajo, da je trenutna manjšinska zakonodaja v resnici diskriminatorna in ne daje niti najmanjše možnosti tudi ne za postopno uveljavljanje mednarodno zajamčene enakopravnosti naše narodne skupnosti. Zato koroški Slovenci tudi po krajšem ali daljšem moratoriju ne moremo pristati na takšno rešitev in jo kakor ob njenem sprejetju po parlamentu tudi danes z enako odločnostjo popolnoma in nepreklicno odklanjamo.“

Na konkretnih primerih iz posameznih občin je govornik prikazal diskriminacijski značaj sedanje ureditve, ki koroške Slovence na poznanem avtoht-

onem naseljenem ozemlju z ozirom na možnosti uporabe manjšinskih pravic deli na najmanj sedem različnih kategorij. To ni demokratična zakonodajna enakopravnosti našega ljudstva, je naglasil govornik, marveč je to nedemokratična zakonodajna nacionalne in jezikovne segregacije, kakor je poznana le še v Južni Afriki in na razburkanem Bližnjem vzhodu, kjer so avtohtoni domačini prav tako na vseh področjih zapostavljeni ter odrinjeni od soodločanja in soupravljanja v javnem življenju ter izobčeni iz vladajoče družbe.

„Ali je pri nas kaj drugače? Kje najdemo našega človeka v upravi ali sodstvu ali na drugem javnem položaju? Na prslih lahko seštejemo tistih nekaj uradnikov, ki so po vojni uspeli dobiti kruh v javni službi. Vsa naša mlada intelektualna generacija pa je več ali manj pred zaprtimi vrati in ima na izbiro samo zvestobo narodu in s tem brezposelnost na eni ter na drugi strani asimilacijo, to je odpoved narodu, da lahko pričakuje vsaj podrejeno mesto. Kako drugače naj razumemo, da sedaj na hitrico na jezikovnih tečajih producirajo navidezno „dvojezične“ uradnike, ko pa doslej trideset let niso čutili te potrebe.“

SAMI SMO ZRELI DOVOLJ DA ODLOČAMO O NAŠIH VPRAŠANJIH

Predsednik Zveze slovenskih organizacij je zavzel stališče tudi k vprašanju takoiimenovanih sosvetov ter dejal, da koroški Slovenci ne potrebujejo nobene kuratele ali skrbništva, ker smo sami zreli dovolj, da si izbiramo svoje predstavništvo ter razmišljamo in sklepamo o svojih življenjskih vprašanjih. „Danes, ko se po vsem svetu prebujajoči se narodi otresajo kolonializma in skrbništva velikih narodov, ne gre sredi Evrope avtohtoni, kulturno razviti in živi narodni skupnosti postavljati za rešitev njenih samostalnih problemov skrbništvo v obliki sosvetov narodnih skupnosti. Zato koroški Slovenci odločno odklanjamo sodelovanje v takih sosvetih in vedno

(Dalje na 5. strani)

Politika do manjšin je izpit iskrenosti sosedske politike

V nedeljo je bila v Komnu osrednja proslava ob 35-letnici zgodovinskega sklepa o priključitvi Primorske k Jugoslaviji. Nad 50.000 ljudi se je zbralo na slavlju, ki mu je bil pokrovitelj predsednik Tito, udeležili pa so se ga najvišji predstavniki Slovenije in drugih republik. Slavnostni govornik je bil predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Anton Vratusa, ki je orisal dogodke pred 35 leti ter naglasil pomen takratnega sklepa AVNOJ, prav tako pa opozoril tudi na povojni razvoj Primorske.

Obširno je predsednik Vratusa spregovoril tudi o zunanji politiki Jugoslavije in pri tem še posebej poudarjal načela, po katerih razvija politiko do sosednjih držav. Vedno smo se dosledno zavzemali za aktivno sožitje v svetu, je dejal predsednik Vratusa, kajti naše izhodišče je, da politika sožitja ni zgolj životarjenje enega naroda ob drugem, marveč je to aktivno prijateljsko sodelovanje narodov v reševanju in uresničevanju skupnih interesov, ob polni enakopravnosti in medsebojnem spoštovanju.

„Pravi izpit iskrenosti politike dobrega sosedstva pa predstavlja politika do narodnosti,“ je poudaril Vratusa, „zato upravičeno pričakujemo in tudi verujemo, da bodo naši sosedje urejali zaščito naših narodnih manjšin tako, da bodo manjšine kot enakopravni dejavniki sodelovale pri urejanju teh vprašanj, ki so bistvene važnosti tako za manjšino kot za večino in za njuno harmonično sožitje, kar pa je zopet v skupnem interesu.“

Glede Italije je Vratusa ugotovil, da se odnosi vse bolj obračajo v pozitivno smer. Pa tudi z Avstrijo se razvija sodelovanje na raznih področjih, pri čemer je omenil sporazum o skupni gradnji karavanskega predora, opozoril pa tudi na interes jugoslovanskih gospodarskih, izobraževalnih, znanstvenih in kulturnih organizacij, skupnosti in ustanov, da pospešujejo sodelovanje v raznih oblikah. To je v interesu prebivalstva z obeh strani meje; prispevalo bi k poboljšanju življenjskih in drugih pogojev brez ozira na narodnostni sestav. Zato zasluži, kot je dejal predsednik Vratusa, podporo tudi demokratične sile v Avstriji, ki se upirajo nacionalistični in reakcionarni hajki proti odpiranju novih možnosti v tej smeri.

„Istočasno pa se bomo — je poudaril Vratusa — tudi vnaprej zoperstavljali politiki asimilacije in pritiskom na naše narodnostne manjšine in ne bomo se utrudili delovati v smeri, da bo vsakdo dosledno izvajal svoje obveznosti do vseh meddržavnih in drugih dokumentov, v katerih so opredeljene pravice naših narodnostnih manjšin onstran meje. Manjšine naj bodo samostojni subjekt sodelovanja, ne pa objekt političnega barantanja in partijskih kombinacij.“

Na Tržaškem se množijo

protislovenski napadi fašističnih sil

V noči med nedeljo in ponedeljkom, torej neposredno po osrednji proslavi 35-letnice sklepa o priključitvi Primorske k Jugoslaviji, je fašistična tolpa oskrunila spomenik bazoviškemu junakom. Skrunili so s kladi-vom razbili imena žrtev in zažgali vence pred spomenikom. To je bil že drugi atentat na ta spomenik, kajti oskrunili so ga točno pred enim letom prav tako za zgodovinsko obletnico Primorske.

Atentat na bazoviški spomenik pa je le člen v dolgi verigi zločinske dejavnosti fašističnih in nacionalističnih sil na Tržaškem, ki so v zadnjem času zaostrele gonjo proti Slovencem in proti Jugoslaviji. Tako je bil pred nedavnim izveden napad na sedež slovenskih organizacij v Trstu, prišlo je do napadov na avtomobile jugoslovanskih turistov in do podobnih izgrede, ki vsi imajo iste korenine in iste cilje.

Pri tej dejavnosti gre namreč za to, da bi obudili protislovensko vzdušje in hkrati skalili prijateljske odnose med sosednima državama — vse to pa v trenutku, ko se je Italija odločila, da s praktičnimi ukrepi začne uresničevati osimske sporazume. V tej luči je treba videti tudi pojav in na žalost trenutno tudi uspehe takoiimenovane „liste za Trst“, okoli katere so se zbrale sile, ki jim enakopravnost Slovencev v Italiji prav

tako ne gre v račun kot pa dobrososedski odnosi med Italijo in Jugoslavijo. Zato so se izrekle proti osimskim sporazumom, vendar pa ni ostalo pri demagoških geslih, marveč se je njihov „odpor“ izrodil v dejanja, ki segajo vse tja do zločinskih atentatov.

Kakor prejšnje napade, tako so tudi najnovejši atentat v Bazovici najostreje obsodili ne le Slovenci, ampak tudi vsi demokratični italijanski krogi. V protestni izjavi Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu je rečeno, da je takšno podlo fašistično dejanje možno le ob podpori vseh tistih protislovenskih, protijugoslovanskih in protiosimskih krogov, ki nasprotujejo mirnemu sožitju med obema narodnostima in sodelovanju ter prijateljstvu na meji. SKGZ poudarja potrebo po solidarnosti vseh demokratičnih sil ter popolni izolaciji vseh tistih, ki zavirajo sožitje in ustvarjajo ozračje napetosti in sovraštva, da bi obnovili zloglasno preteklost.

Koroški Slovenci, ki živimo v podobnih razmerah in smo tudi sami že ponovno doživeli napade nacionalističnih zlikovcev na naše ljudi in ustanove, prav tako z ogorčenjem obsojamo zločinsko početje fašističnih krogov v Italiji ter izražamo bratom na Tržaškem našo globoko solidarnost in vso moralno podporo v njihovem pravičnem boju!

Začetki usklajene dejavnosti koroških Slovencev na turističnem področju

Gospodarski odbor Zveze slovenskih organizacij je pretekli ponedeljek v zvezi s turistično razstavo priredil konferenco „Vesela jesen '78“ v Mariboru pripravil tiskovno konferenco. Kot na mariborskem razstavišču, je tudi na tamkajšnji tiskovni konferenci slovenski javnosti predstavil del turistično gostinske ponudbe na prostoru južne Koroške. Ta nastop turističnega gospodarstva koroških Slovencev v Mariboru pomeni začetek na področju koordiniranega nastopanja in kooperativne informativne in propagandne dejavnosti ter ponudbe turističnih zmogljivosti koroških Slovencev.

Tiskovne konference so se s koroške strani udeležili tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, predsednik gospodarskega odbora ZSO dipl. inž. Franci Einspieler, predsednik gospodarskega odbora NSKS Lojze Gregorič, nekateri lastniki slovenskih turističnih obratov na Koroškem ter zastopnik koroške družbe gorskih žičnic.

Uvodoma je tov. Einspieler podal številnim zastopnikom sredstev javnega obveščanja in glasil delovnih organizacij ter nekaterim predstavnikom turističnega gospodarstva Slovenije osnovne informacije o koroškem turističnem gospodarstvu in še posebej o njegovem slovenskem deležu. Omenil je, da je Koroško turistično gospodarstvo v zadnjih letih prizadel upad števila inozemskih gostov, zlasti tistih iz ZR Nemčije. Temu razvoju nasprotno je tok gostov iz Jugoslavije (zlasti v zimski turistični sezoni) naraščal, pri čemer je opozoril na dejstvo, da se porast ne izraža samo v številu nočitev, temveč predvsem v znatno večjem koriščenju gostinskih uslug. Dejal je, da v zadnjih letih slovenska gostišča na Koroškem čutijo pozitiven razvoj ravno na področju izletniškega turizma. Poudaril je, da obstajajo pogoji za nadaljnji razvoj sodelovanja in povezovalnega turističnega gospodarstva slovenske manjšine na Koroškem s turističnimi tokovi iz Slovenije in Jugoslavije pri vseh oblikah izletniškega, štacionarnega in tranzitnega turizma. Prišlo je tudi do izraza, da smo Slovenci na Koroškem življenjsko zainteresirani na tem, da bi se na našem naseljenem področju nacionalna struktura gostov spreminjala v prid gostov iz Slovenije in Jugoslavije. V preteklem obdobju je turizem poleg pozitivnih gospodarskih posledic za slovensko prebivalstvo imel namreč tudi negativne posledice, ker je zaradi jezikovne pripadnosti ogromne večine gostov predstavljala tudi permanenten element germanizacije.

Udeleženci tiskovne konference iz Slovenije so izrekli svojo pripravljenost za nadaljnjo poglobitev sodelovanja z manjšino na Koroškem na področju turističnega gospodarstva. Skupno je bilo ugotovljeno, da smo kljub doseženim uspehom v preteklih letih šele na začetni stopnji organiziranega turističnega dela manjšinskega gospodarstva na Koroškem. Izraz tega stanja je tudi dejstvo, da je bila večina naših gostincev in drugih zainteresiranih v hudi stiski glede informativnega in propagandnega materiala, posebej še slovenskega in dvojezičnega.

Graški sejem — „sejem sejmov“

V soboto 30. septembra se bodo odprla vrata graškega sejma, ki bo do vključno nedelje 8. oktobra cilj številnih obiskovalcev iz tu- in inozemstva. Na letošnjem graškem sejmu bo zastopanih 2.253 domačih in tujih obratov iz 40 držav. Najmočnejše med tujimi državami so zastopani Zvezna republika Nemčija, Italija, Jugoslavija, Švica, Japonska, Francija itd. Prvič je letos zastopana tudi Ljudska republika Kitajska.

Graški sejem ima največjo sejmsko tradicijo, saj je najstarejši avstrijski sejem. Prvič so ga otvorili leta 1906. Od takrat se je letno predstavil z izjemo vojnih let.

Vsled dotoka inozemskih kupcev se je povečal izbor inozemskih izdelkov, kar je ponudbo bistveno obogatilo — to je prednost za domačega kupca, kateremu se tako vsekakor nudi širša možnost primerjave. Inozemska konkurenca nudi na sejmu ojačeno tekmovalnost ter pomnožene ponudbe in pobude za domače gospodarstvo. To je vsekakor prednost v korist kupca in splošni pozitivni gospodarstva.

S celo vrsto aktivitet je graški sejem kot po navadi pomembna gospodarska prireditelja, tako da se ne imenuje zastoj „sejem aktivnosti“. Med razstavljalci naj omenimo Jugoslavijo, ki nastopa v dvorani 14 kot kolektivna razstava gospodarskih zbornic republike Slovenije in Hrvaške. Zanj je v tork 3. oktobra tudi določen poseben sejmski tiskovni dan.

Eden prvovrstnih dogodkov graškega sejma bo vsekakor otvoritev tiskovnega centra, ki brez pretiravanja predstavlja veliko pridobitev graškega sejma in ki je hkrati tudi avstrijski unikat. Ta tiskovni center je opremljen z vsemi potrebnimi „delovnimi napravami“ kot so telefon, pisalni stroji, teleprinter itd. Vendar je tiskovni center samo en del novo ustvarjenih komunikacijskih naprav, h katerim prištevajo tudi radijski

ga. Tako sta samo dve koroški občini, kjer so tudi slovenski turistični obrati, pripravili prospekte s slovenskim vložkom. Kako veliko važnost polagajo turistični delavci in gostje iz Slovenije na upoštevanje slovenskega jezika tako v informativnem gradivu kot tudi v obratih na južnem Koroškem, je prišlo do izraza tako v diskuziji med tiskovno konferenco kot pri ugledu informacijske stojnice na razstavišču, kjer je med drugim vložek, ki ni upošteval slovenskih krajevnih imen naletel na ostro kritiko.

Prizadevanja za usklajeno dejavnost Slovencev na Koroškem na področju turizma so v gospodarskem življenju naše manjšine vsekakor odprla novo obdobje. Poglobitev sodelovanja in uresničitev konkretnih pobud bosta lahko prispevali h gospodarski utrditvi velikega dela naše narodnostne skupnosti in prostora, ki v njem prebivamo.

Mimo prizadetih se vprašanja ne morejo reševati

Zelo „suverena“ se je pokazal deželni glavar Wagner v zadnjem govoru po radiu, kjer je med drugim spregovoril tudi o manjšinskem vprašanju. Kakor majhen Sadat ali majhen Begin (ki sta z ameriškim predsednikom Carterjem v pogovorih preko glav prizadetih narodov menda dosegla sporazum o miru, ki pa je že na prvi pogled zelo majav) je Wagner dokaj samozavestno napovedal, da se v manjšinski politiki ne bo oziral na manjšino in njeno vodstvo.

Torej namerava Koroška še naprej „reševati“ manjšinsko vprašanje mimo in brez sodelovanja neposredno prizadetih, kakor je to delala doslej, na podlagi sporazuma treh strank, ki je privedel do „rešitev“, o katerih danes nihče — razen da zavestno trdi neresnico! — ne more izjavljati, da bi predstavljale dejansko rešitev, kakor jo Avstriji nalaga državna pogodba.

Da deželnemu glavarju očitno res ne gre za pravično rešitev tega vpra-

šanja, izbaja iz njegove izjave, češ da se manjšinski zakoni izvajajo in da je s tem zagotovljen obstoj narodne skupnosti. Ali deželni glavar misli resno, kar tukaj govori? Potem mu moramo pač še enkrat nedvoumno povedati, da sedanja uvedba nikakor ne predstavlja rešitve vprašanja niti izpolnitve tozadevnih obveznosti Avstrije, marveč nasprotno je to kričeča diskriminacija manjšine, katero deli na celo vrsto različnih kategorij, zožuje na minimum njeno avtonomno naselitveno ozemlje ter na široko odpira vrata najrazličnejšim oblikam zapostavljanja, asimilacije in pritiskov — vse s ciljem končne likvidacije. S takšno „rešitvijo“ pa se ne more sprijazniti nobena narodna skupnost, ki noče umreti, marveč hoče ostati in se razvijati v posesti pravic, kakršne so ji zagotovljene z mednarodnimi dokumenti.

To je deželnemu glavarju gotovo znano in se — kakor vse kaže — tudi zaveda, da se tako brezobzirno le ne more postaviti nad manjšino. Vendar pa je njegov poskus, omiliti tozadevno izjavo s tem, da enako odklanja tudi vsak „vpliv“ Heimatdiensta, vse prej kot posrečen. Naravnost nezazlissano je postavljanje KHD na isto raven z manjšinskimi organizacijami in takšna „logika“ samo dokazuje, kako si njen zagovornik predstavlja reševanje manjšinskega vprašanja. Naj nam deželni glavar vendar pokaže tisti člen državne pogodbe, v katerem so določene pravice nemških nacionalistov; naj nam pove, v kateri državi se odgovorni državni čimtelji že skušajo izmikati na tak način obveznostim, ki so jih sprejeli s svojim podpisom na mednarodni dokument. Avstrijsko državno pogodbo je podpisala avstrijska vlada in le-ta je tudi dolžna, da jo izpolnjuje. Tega bi se morali na pristojnih mestih zavedati že prej, ne šele sedaj, ko so nemški nacionalisti po zaslugi kapitalantstva merodajnih avstrijskih in zlasti koroških strank že izsilili skrajno protimanjšinsko ureditev in se le še pripravljajo na zadnji usodni udarec proti manjšini.

Zelo malo jih je, ki resno verujejo v vrednost sporazuma, ki sta ga Sadat in Begin menda spet enkrat dosegla glede „pomiritve“ na Bližnjem vzhodu. Tudi izjavam deželnega glavarja Wagnerja glede sedanje „rešitve“ manjšinskega vprašanja in s tem zagotovitve mirnega sožitja je težko verovati. V obeh primerih pa je vzrok takega nezaupanja isti: mimo prizadetih se vprašanja ne morejo in ne smejo reševati.

PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE

Občinski praznik v znamenju delovnih uspehov

Letošnji praznik občine Mozirje 12. septembra je bil združen s 35. obletnico ustanovitve Šlandrove brigade na Ljubnem ob Savinji, ki je 12. septembra 1944 uničila zadnjo močno utrjeno okupatorsko postojanko v Mozirju in s tem osvobodila celotno gornjesavinjsko dolino. Sicer pa je praznik potekal v znamenju delovnih uspehov, ki jih dosegajo občina pri uresničevanju srednjeročnega programa razvoja občine.

Ob prazniku je bil položen temeljni kamen za nove poslovne prostore pri Elkrju Mozirje. Mladi kolektiv Tozd Kovinarstvo Ljubno v sestavi OZD Železarna Ravne na Koroškem si prizadeva za hitrejši razvoj. Tozd Ostršeje v sestavi OZD Vegrad uspešno posluje in išče nadaljnji razvoj v sodobnejši serijski proizvodnji. Tozd Malih gospodinj-skih aparatov Gorenje Nazarje načrtuje proizvodni program z novimi izdelki. Tozd Feriti z obrati na Ljubnem in v Solčavi nenehno povečuje število zaposlenih. OZD Smreka Gornji grad povečuje proizvodnjo. Zgornjesavinjska kmetijska zadruga uresničuje zastavljene cilje; nadaljuje se preusmerjevanje kmetij in nastaja vse več strojnih skupnosti za modernjšo in mehanizirano kmetijsko proizvodnjo.

Uspehe žanje tudi dejavnost krajevnih skupnosti. V Solčavi bodo vključena skoraj vsa mejna naselja v avtomatsko telefonsko omrežje. V izgradnji je gozdna cesta Robanov kot—Knez, Planinsko društvo iz Celja gradi novo planinsko kočjo v Logarski dolini, Planinsko društvo Luče pa je zgradilo novo kočjo pod Raduho. V Lučah je bila podaljšana asfaltirana cesta, medtem ko so prebivalci Štrug dobili nove telefonske zveze. Ribiči na Ljubnem so zgradili nov ribiški dom, planinci, pa bivak na Travniku, medtem ko v Gornjem gradu dokončujejo nov prizidek šole. Z gradnjo nove blagovnice pa bo Mozirje zboljšalo ponudbo raznega blaga, kar bo pomembna pridobitev tudi za prebivalce ostalih delov doline.

Vsako leto 2 nova izdelka

Temeljna organizacija združenega dela Gorenje — Mali gospodinj-ski aparati v Nazarjah je mlad kolektiv. Z delom je pričel konec leta 1970, mlad paje tudi sicer, saj dosega povprečna starost zaposlenih le slabih 26 let. V Nazarjah je danes zaposlenih 325 delavcev, od tega kar 235 žensk. Ob začetku je bilo v tej temeljni organizaciji zaposlenih vsega le 60 delavcev, njihovo število pa je raslo vzporedno s širjenjem proizvodnega programa in prostorov. Zadnji tak dosežek so slavili ob lanskem dnevu republike, ko so pridobili sodobno skladišče za reprodukcijski material in gotove izdelke, prostore za družbeno prehrano in laboratorij, preuredili pa so tudi prostore, ki danes služijo za nemoteno delo strokovnih služb.

V proizvodnem programu najdemo aparate za predelavo tople in mrzle hrane, kot so zidne tehtnice, strojčki za mlečje mesa, mikserji, kavni mlinčki, strojčki za varjenje folije — elektroniki, aparate za nego telesa, kamor sodi havba za sušenje las, ter stenske ure vseh vrst — plastične, kovinske, lesene in keramične, ki so vse opremljene z elektronskimi mehanizmi.

Predvidevajo, da bodo letos izdelali 800.000 aparatov vseh vrst. Dobra polovica izdelkov gre za izvoz, pretežno

na zahodna tržišča, delno pa tudi na vzhod in v dežele tretjega sveta.

V svojih razvojnih stremljenjih želijo vsako leto osvojiti proizvodnjo dveh novih aparatov. Ob tem se seveda tehnološko dopolnjujejo in imajo načrtan dvig produktivnosti od 18 do 20 odstotkov na leto. Do leta 1980 bodo število zaposlenih dvignili na 420. Tako je bila prav temeljna organizacija Gorenje — Mali gospodinj-ski aparati tista, ki je ob Elkrju in Iskri v minulih letih v veliki meri uspela razrešiti za gornjo Savinjsko dolino zelo pereč problem viška proste ženske delovne sile.

Temeljna organizacija v Nazarjah stalno in tesno sodeluje s strokovnimi službami matične tovarne v Velenju, sama pa je razdeljena na organizacijske enote montaža, elektromotorji, plastika, avtomatika, stiskalnica, izdelava, tehnična kontrola in skladišče materiala, gotovih izdelkov ter polizdelkov. V okviru teh osmih organizacijskih enot so organizirane samoupravne skupine in takšen način se že obrestuje, saj je informiranje in odločanje veliko bolj učinkovito. Delavni so tudi delegati za zbor združenega dela in za samoupravne interesne skupnosti, ki se redno udeležujejo sej. Aktivne so tudi družbenopolitične or-

ganizacije.

Resnega dela in zagnanosti ne manjka tudi na drugih področjih. Veliko pozornosti namenjajo razreševanju stanovanjske problematike in bodo v prihodnjem letu kupili še štiri stanovanja, veliko delavcev pa si izboljšuje stanovanjske razmere s krediti, z namenskim varčevanjem in na druge načine. Brez zastoja uresničujejo tudi program izobraževanja, v zadnjem času pa zlasti stremijo za tem, da bi vsi tisti, ki niso uspešno končali osnovnega šolanja, opravili manjkajoče razrede.

Pozabili pa tudi niso na rekreacijo, saj se redno udeležujejo kegljanja, dobili bodo karte za smučanje in preko zime prostor v telovadnici. Med drugimi bodo prevzeli pokroviteljstvo nad občinskim sindikalnim prvenstvom v malem nogometu, oblike rekreacije in razvedrila pa bodo tudi sicer skušali popestriti in razširiti. Ob vsem tem pa tudi niso pozabili na varstvo okolja, o čemer pričča urejena okolica tovarne, prav tako na varstvo pri delu in seveda na vse oblike zagotavljanja varnosti, pri oblikovanju in uresničevanju katerih so še posebej pozorni.

TOZD G O R E N J E
Mali gospodinj-ski aparati
v N a z a r j a h

V svobodi je zrasla nova, lepša in bogatejša Primorska

Minulo nedeljo je bila v Komnu osrednja proslava ob 35-letnici sklepa o priključitvi Primorske k Sloveniji in Jugoslaviji. Ob tej priložnosti so se spominjali junaških let narodnoosvobodilne borbe ter zgodovinskih dogodkov pred 35 leti; ubujanje spominov iz preteklosti pa je bilo povezano tudi s pregledom uspehov, ki so jih Primorci skupaj z drugimi v ožji in širši domovini dosegli v zadnjih 31 letih, kolikor jih je poteklo od tedaj, ko so bili primorski kraji tudi dejansko vključeni v novo Jugoslavijo.

Kot ostali primorski kraji, so bili tudi kraji, ki sodijo sedaj k občini Ajdovščina in Nova Gorica, po vojni izropani, zaostali, brez industrije, ki naj bi pomagala k razvoju. Toda namesto vsega tega je bilo v primorskih ljudeh mnogo silne želje in kraške trme, ko so sklenili: „Zgradili bomo novo, lepšo in bogatejšo Primorsko.“

Ta sklep je še posebej veljal za Novo Gorico. Na tisoče mladincev in drugih je prišlo iz raznih krajev Jugoslavije in po zaslugi njihove pridnosti je zrasla Nova Gorica, najmlajše slovensko mesto, ki zelo nazorno simbolizira izgradnjo celotne Primorske. V sedanji novogo-

riški občini v času priključitve ni bilo industrije. Toda zrasla so nova, moderna podjetja, ki zaposlujejo danes 25.000 od skupno 55.000 prebivalcev novogoriške občine. Velike tovarne, ki nimajo le lokalnega pomena, kot so Anhovski Salonit, Meblo, Gostol, Vozila, SGP Gorica, Primorje Gorica in druga podjetja, so povsem odpravile pomanjkanje delovnih mest.

Tudi v Ajdovščini so po vojni začeli graditi vse od začetka in tudi v tej občini so kljub mnogim težavam uspeli. Dosegli so veliko novega, postavili so si trdne temelje nadaljnjega, še hitrejšega napredka. V občini živi sedaj okrog 22.000

prebivalcev, od katerih jih je 7.000 zaposlenih. Nosilec razvoja je industrija, ogromen napredek pa so dosegli tudi v kmetijstvu.

Gospodarstvo v občini Tolmin je začelo ravno doživljati nov polet, ko je katastrofalen potres pred leti prekrizal načrte. Vendar pa sedaj že spel vsako posamezno podjetje načrtuje večje zmogljivosti, kar bo zajezilo prekomerno odseljevanje ljudi iz teh krajev. Pomembna pa je tudi skrb, ki jo občinska skupnost posveča razvoju kmetijstva.

V občini Idrija je bil gospodarski razvoj skoraj pelsto let tesno povezan z rudnikom živega srebra, ki pa je pred leti moral ukiniti proizvodnjo. Njegovo vlogo so prevzela druga podjetja, ki so se začela razvijati še v „zlati dobi“ rudnika in bi moral po gospodarskih predvidevanjih do leta 1980 ustvariti približno 80 % družbenega proizvoda gospodarstva idrijske občine.

Postojnska občina je v času po osvoboditvi doživela nesluhen razvoj. Iz ene najbolj zaostalih občin, v katerih je prevladovalo kmečko prebivalstvo, se je razvila v skupnost, ki se uvršča danes nekje na polovico razvitosti slovenskih občin.

Iz kmečke in nerazvite občine se je v relativno občino razvila tudi Ilirska Bistrica, ki ima danes okoli 15.000 prebivalcev. Delež kmečkega prebivalstva je po vojni znašal še 70 %, danes ga je le še 18 %, število zaposlenih pa se je povečalo od 600 na več kot 5.000.

Obalno območje, ki obsega občine Piran, Koper in Izola ter je bilo pred drugo svetovno vojno izključno agrarno, je danes eno najbolj razvitih območij v Jugoslaviji in se lahko povsem kosa tudi z evropskimi ekonomskimi povprečji. Najbolj razvit je promet, sledijo pa mu industrija, trgovina, gradbeništvo, gostinstvo in turizem. Pa tudi občina Sežana pravzaprav nič ne zaostaja za obalnim območjem. Na slovenski obali je zdaj 13.330 turističnih ležišč, v katerih so lani zabeležili 1.833.000 prenočitev, največ tujcev.

Že teh nekaj bežnih podatkov dovolj prepričljivo kaže, da Primorci uspešno uresničujejo svoj sklep o izgradnji nove, lepše in bogatejše Primorske. To pa je tudi najlepša zavest ob njihovem jubileju.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

v a b i n a

koncert

ob 70-letnici svojega obstoja in ob avstrijskem državnem prazniku v nedeljo 22. oktobra 1978 ob 14. uri v Kongresni hiši v Beljaku.

Pokrovitelj beljaški župan inž. Jakob Mörtl.

Sodelovali bodo:

mešani in moški zbor SPD „BILKA“ iz Bilčovsa
ansambel „DRAVA“ iz Borovelj
moški zbor SPD „Edinost“ iz Skofič
mešani zbor SPD „GORJANCI“ iz Kotmare vasi
moški zbor in tamburaški orkester SPD „JEPA-BAŠKO JEZERO“ iz Loč
„PLAJBERŠKI KVARTET“ iz Slovenjega Plajberka
mešani zbor SPD „RADIŠE“ iz Radiš
mešani pevski zbor „ROŽ“ iz Št. Jakoba v Rožu
moški zbor SPD „SVOBODA“ iz Loge vasi
tamburaški orkester SPD „ZVEZDA“ iz Hodiš
folklorna skupina in mešani zbor SPD „ZARJA“ iz Žel. Kaple

O d b o r

Vstopnice so v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „NAŠA KNJIGA“ v Celovcu in v pisarni SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE.

Življenjski jubilej pisatelja Miška Kranjca

Miško Kranjec, najpomembnejši živeči slovenski pisatelj, je konec minulega tedna obhajal sedemdesetletnico. Za ta jubilej so bile razne slavnosti, na katerih so govorniki orisali življenje in delo tega znamenitega umetnika slovenske besede.

Osrednja prireditev je bila v soboto v pisateljevi zidnici v Lendavskih gorah, ki je bila obnovljena ter kot taka prizorišče praznovanja kar dveh jubilejev: 70-letnice pisatelja Miška Kranjca ter 40-letnice ustanovitve komiteja KPS za Prekmurje, ki je bil leta 1938 ustanovljen prav v pisateljevi zidnici. Na sobotni svečanosti je govoril sekretar predsedstva CK ZKS Franc Šetinc. Slavnostna akademija ob življenjskem jubileju pisatelja Miška Kranjca je bila tudi v Lendavi, kjer je o življenju in delu jubilarja govoril dr. Franc Zdravec, literarni zgodovinar na ljubljanski univerzi in eden izmed najboljših poznavalcev Kranjčevega ustvarjanja. Danes dopoldne pa bodo v pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti odprli razstavo pod naslovom „Življenje in delo pisatelja, umetnika in revolucionarja Miška Kranjca.“

Življenjski jubilej pisatelja Miška Kranjca pa je bil oziroma bo zaznamovan še posebej tudi na tistem področju, kjer se uveljavlja jubilarntova dejavnost — v knjigi. Tako je Državna založba Slovenije dva dni pred Kranjčevo sedemdesetletnico izdala knjigo z naslovom „Oče in sin“, v kateri so objavljena vsa štiri Kranjčeva dela, v katerih nastopa kot osrednja figura Matija Berden, torej novele „Južni vetrovi“ (iz leta 1935), „Zenitev Matije Berdena“ (1940) in „Matija Berden na pikniku“ (1972) ter drama „Pot do zločina“ (1948). Direktor založbe Ivan Bratko je ob izidu knjige dejal, da je Miško Kranjec velikan slovenske književnosti, ki je ustvaril doslej najboljše opus; ta opus je freska, ki se razteza čez pol stoletja razgibane sodobnosti.

Pisatelju Mišku Kranjcu ob življenjskem jubileju iskreno čestitamo tudi koroški Slovenci, ki prav tako občudujemo veličino njegove umetniške besede!

Papež Janez Pavel I. se je zavzel tudi za manjšine

Kaže, da je novi papež Janez Pavel I. izredno občutljiv za vprašanja človekovih pravic. To izhaja iz njegovega prvega govora, ki ga je imel po izvolitvi pred državniki in diplomatskimi predstavniki iz vseh delov sveta in ker je zelo jasno postavil svoje zahteve tudi glede pravic manjšin.

To njegovo izjavo posebej komentira tudi „Družina“, osrednji verski list v Sloveniji. V članku z naslovom „Beseda tudi za manjšine“ je tozadevno med drugim rečeno:

Smeh Janeza Pavla I., o katerem govori že ves svet, ni nekaj narejenega, ni posnemanje ameriškega predsednika Carterja, kakor bi radi vedeli nekateri komentatorji, temveč izraz njegovega vedrega pogleda v prihodnost. To je papež izrazil v sklepi besedi diplomatov, med katerimi so bili kralji, več predsednikov držav in predsednikov vlad: „Prepričani smo, da boste še nadalje sprejemali pobude apostolskega sedeža. Ta ne bo delal drugega, kakor da bo služil svetovni človeški družini. Klical bo v spomin zahteve zdravega družbenega življenja, branil bo prave

vice in dostojanstvo vseh ljudi, posebej še nemočnih in MANJŠIN.“

Slovenci in vsi drugi jugoslovanski narodi se zadnje papeževe besede lahko samo veselimo. Pred poslušalci, med katerimi so bili tudi avstrijski državni predsednik Kirchschläger, italijanski ministrski predsednik Andreotti in, če smo prav poučeni, tudi bolgarski vladni zastopniki, se je papež posebej zavzel za manjšine. Kot vrhovni pastir Cerkev se bo potegoval za uboge in slabotne. Ko med njimi posebej omenja manjšine, je samo dosleden samemu sebi. Tudi manjšine so nasproti večinskemu narodu slabotne; nenehno so izpostavljene nevarnosti, da izgube svojo istovetnost in utonejo v morju močnejšega sosedja. Zato jih je treba braniti, potegovati se za njihove pravice, buditi zanje zanimanje pri večinskem narodu in v svetovni javnosti.

4. september 1978 je gotovo vesel dan za Slovence na Tržaškem, Goriškem, Benečiji, v Kanalski dolini, za Slovence in Hrvate v Avstriji, za Makedonce v Bolgariji, vesel dan za vse manjšine po svetu.

PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE — PRAZNIK OBČINE MOZIRJE

Kovinarstvo na Ljubnem

Začetki Kovinarstva Ljubno, ki je od letošnjega leta naprej temeljna organizacija združenega dela Železarne Ravne na Koroškem, segajo v zadnje mesece leta 1972 oz. v prve mesece leta 1973. Na začetku je bila proizvodnja, razumljivo zaradi pomanjkanja strokovno usposobljenih delavcev, bolj enostavna; ob njej pa so se delavci usposabljali in pridobivali izkušnje ter potrebno znanje, da bi lahko začeli z osvajanjem zahtevnejših programov. Zaposleni so tudi spoznali, da ni pomembno samo dobro delo, pač pa v enaki meri tudi kakovost izdelkov ter spoštovanje dogovorjenih dobavnih rokov.

V letošnjem letu se na Ljubnem ob Savinji lahko pohvalijo, da Kovinarstvo že začenja z industrijsko proizvodnjo. Ta je usmerjena na dve področji, in sicer gre za proizvodnjo obojstranskih vencev za potrebe avtomobilske in traktor-ske industrije ter za proizvodnjo zvarjenecv.

Razvojnata usmeritev, ki so jo sprejeli, je pogojila tudi odločitev za investicijo, ki se je loteva Kovinarstvo Ljubno. Letos so začeli graditi novo 2.500 m² veliko proizvodno dvorano, ki jo želijo opremiti s potrebnimi stroji in drugo tehnološko opremo, dozidali pa bodo istočasno tudi upravno sanitarni del. Zelja delavcev je, da bi objekt še letos dogradili do tretje faze, prihodnje leto bi gradbena dela dokončali ter modernizirali proizvodnjo grobe faze obdelave zobatih vencev, v letu 1980 pa končali načrtovana dela pri finalizaciji ozoblje-

nih vencev. Povečanje proizvodnje zvarjenecv pa bo omogočila modernizacija naprav za proizvodnjo in mehansko obdelavo zvarjenecv, da bi tako lahko zadostili vsem potrebam po zvarjenjih do leta 1985.

Kovinarstvo Ljubno zaposluje danes 125 delavcev, do leta 1980 pa bodo njihovo število povečali na 185. Sicer pa naj bi Kovinarstvo Ljubno obseg proizvodnje povečalo v taki meri, da bi v končni fazi zaposlovali okrog 250 do 300 delavcev.

Načrti, ki se jih loteva Kovinarstvo Ljubno, so nadvse zahtevni. Pred tremi leti so se odločili za investicijo v višini 10 milijonov dinarjev, sedanja naložba pa je skoraj desetkrat večja. Zagotavlja jo, da je največje jamstvo za uresničitev investicijskih načrtov jasno opredeljena razvojna usmeritev, seveda ob vključitvi v Železarno Ravne na Koroškem, ter mladost kolektiva. Povprečna starost zaposlenih je 26 let, vsi pa imajo veliko željo, da bi se izkazali. V zadnjih letih so že nekajkrat pokazali, kaj zmorejo. Zdaj, ko so določili in opredelili razvojne cilje, bodo hotenja gotovo laže uresničljiva, čeprav se zavedajo, da bodo morali sami storiti največ za to, da bodo leta 1980 lahko ugotovili, da so investicijski in razvojni programi zadnjih let uresničeni.

Ob ostalem večanju števila zaposlenih so potrebe po kvalificirani delovni sili razumljivo velike, zato tudi ni slučaj, da imajo to leto, ko zaposlujejo 125 delavcev, kar 45 vajencev. Odločeni so,

v sklopu Železarne
Ravne na Koroškem

da bodo tudi v prihodnje nadaljevali s tako prakso, saj ugotavljajo, da je to najboljši oziroma najzanesljivejši način, da zagotovijo potrebne delavce. Za mlade, ki končajo osnovno šolanje, daje Kovinarstvo Ljubno resnično številne možnosti za zaposlitev, saj potrebujejo tako strojne tehnike kot kvalificirane delavce strojne stroke (kar 6 do 7 vrst). Tako bodo mladi z Ljubnega, iz Luč in Solčave kot doslej tudi v bodoče lahko našli in uresničevali svoja delovna hotenja v ljubenskem Kovinarstvu.

Pri tem ne gre prezreti, da si Kovinarstvo Ljubno prizadeva, da bi — kolikor je najhitreje možno — reševal tudi probleme družbenega standarda zaposlenih. Da bi pospešili stanovanjsko gradnjo, so se letos odločili za desetodstotni stanovanjski prispevek iz osebnih dohodkov, to je za 2 odstotka več, kot ta prispevek sicer znaša v občini Mozirje.

Končni cilj razvoja, ki so ga zdaj začrtali v Kovinarstvu Ljubno, temeljni organizaciji združenega dela Železarne Ravne na Koroškem, je, da bi krili vse jugoslovanske potrebe po obojstranskih venci ter vse potrebe jugoslovanskih kupcev zvarjenecv do leta 1985. Odločenost, s katero se lotevajo izpolnjevanja nalog, pa je jamstvo, da bodo načrti tudi izpolnjeni.

SLOVENSKE ŽELEZARNE
Železarna Ravne
RAYNE NA KOROŠKEM
TOZD KOVINARSTVO LJUBNO OB SAVINJI

ELKROJ

proizvodnja modne
konfekcije Mozirje

Začetki poslovanja te delovne organizacije segajo v leto 1947, ko je bilo ustanovljeno Krojaštvo in šiviljstvo Mozirje in je zaposlovalo 3 delavce. Leta 1959 se je preimenovalo v obrtno podjetje Elkroj Mozirje. Takrat je bilo zaposlenih 9 ljudi. Leta 1967 je bilo zaposlenih že 68 delavcev, danes pa šteje ta delovni kolektiv že 400 delavcev. Leta 1972 se je ta delovna organizacija preselila iz Mozirja v Nazarje v sodobne proizvodne prostore. Specializirala se je za proizvodnjo vseh vrst hlač in dosegla ob kvalitnem delu visoko stopnjo produktivnosti. Svoje izdelke prodaja po vsej Jugoslaviji, veliko pa jih izvažata tudi v Zahodno Nemčijo.

Letošnji praznik občine Mozirje je bil za ta delovni kolektiv nova prelomnica. Postavljen je bil temeljni kamen za nove proizvodne prostore v predračunski vrednosti 26.000.000 din, s čimer se bodo zboljšali pogoji za delo in nadaljnji razvoj tega kolektiva.

ELKROJ

proizvodnja modne konfekcije
MOZIRJE p. o.

Samorastniki so navdušili tudi Slovence iz matične Slovenije

Nedavne prireditve Slovenske prosvetne zveze „Samorastniki“ v Spodnjih Vinarah pri Št. Primožu, se je na razpis „Nedeljskega dnevnika“ udeležila tudi skupina prijateljev koroških Slovencev iz Slovenije. Eden le-teh nam je poslal dopis, katerega vsebina je, kakor je zapisal „skromna oddolžitve prirediteljem in igralcem, iz matične Slovenije“. Prispevek v celoti objavljamo.

Na razpis „Nedeljskega“ je 26. avg. 1978 viatorjev avtobus odpeljal okoli 50 Slovencev, prijateljev koroških Slovencev, iz Ljubljane, preko Velenja, Kotelja, Pliberka, Dobrle vasi, mimo Klopinskega jezera, skozi Žitara vas v Spodnje Vinare pri Št. Primožu, na uprizoritev Prežihovih Samorastnikov.

Začudilo nas je, ko je takoj ob prihodu avtobusa v Sp. Vinare pristopil avstrijski orožnik, (nedaleč od avtobusa je stal še drugi) in nas ni izpustil iz oči, dokler se nismo po prireditvi odpeljali. Saj k nam v Slovenijo in Jugoslavijo prihaja vsak dan nešteto avstrijskih avtobusov, toda nobenega ne sprejmejo najprej miličniki.

Prireditveni prostor, ki je bil od-

daljen kakih 10 minut od parkirišča je bil v čudovitem okolju, na travniku, obdanem z gozdom in je v temnem večeru skoraj grozljivo dehal na obiskovalce prireditve.

V uvodnem govoru je dr. Franci Zwitter opozoril na vse gospodarske (tovarna Reberca), družbene in predvsem narodnostne težave, katerim so iz dneva v dan priča koroški Slovenci. Današnje zavedne Slovence na Koroškem je primerjal s Samorastniki, ki se morajo še danes boriti za obstanek na svoji - domači zemlji.

Zgodba Hudoživske Mele, Karničnikovega Ožbeja in njunih nezakonskih otrok nas je pritegnila z vso silo in močno pretresla. Okoli 40 mladih igralcev je v uprizoritev

vneslo svoja čustva v stisko Hudoživske Mele ter objestnost in grobost njenih gospodarjev. Tako doživelo so lahko zaigrali le zato, ker so črpali silo in vire iz vsakodnevnih dogajanj koroških Slovencev. Po vsakem prizoru — bilo jih je 16, smo jim krepko zaploskali. Uprizoritvi so dale posebno globino: noč, otožne melodije in žarometne osvetlitve prizorov, povezovalne projekcije na platnu in predvsem mehka, otožna govorica igralcev. Kot vihar, ki kljubuje vsemu, pa je s svojo neupogljivo voljo do življenja, žilavostjo in odporu proti vsemu slabemu, upodobila Hud. Meta (Ban Sonja).

Ko smo se okoli 22. ure vračali z avtobusom s Spod. Vinarij in smo pri Št. Primožu spet videli gručo orožnikov, nas je nekatere prevzelo globoko razmišljanje. Ali je mogoče, da danes v srcu Evrope v „kulturni“ Avstriji, Slovencev ne priznajo in dajo njihovih elementarnih človekovih pravic. Saj so vendar na tej zemlji bili Slovenci pred nemško-govorečimi prebivalci. Poliglotov „Reiseführer“ za Koroško, izdan v Münchenu v avg. 1976, piše na strani 4 in 6 naslednje: „v času preseljevanja narodov so naselili te kraje Slovenci in Avari. Mnoga stoletja za tem (hindurch), so bili deli Koroške naseljeni po slovenskem prebivalstvu. Mnoga imena krajev in dežele še danes jasno dokazujejo razprostranjenost Slovencev po Koroški. Okoli 1660 je kralj Samo ustanovil tu Slovensko državo (Slawenreich)“.

Uprizoritev Samorastnikov nam bo še dolgo ostala v globokem spominu, pravtako pa tudi življenje današnjih koroških Samorastnikov in se bomo na podobne prireditve ponovno radi vračali.

Za izletnike Nedeljskega
France Žnidar

Hanzi Kežar - petdesetletnik

Jutri bo obhajal eden najaktivnejših slovenskih koroških kulturnih delavcev Hanzi Kežar iz Horc pri Št. Vidu v Podjuni petdesetletnico svojega življenja. Čeprav ni obiskoval vi-

dov, kjer je instrumentalni vokalni ansambel „Korotan“ lani na svoji turneji onstran velike luže še posebno navdušil. Ob vseh teh kvalitetah se ne čudimo, da je bil dirigent Hanzi Kežar nagrajen z Drabosnjakovim priznanjem, s Prešernovo plaketo občine Kranj ter da je nositelj zlate Gallusove značke. Vsa ta priznanja, ki jih je prejel za posebne zasluge na pevskem področju so prepričljiv dokaz trdega dela in izrednega idealizma, ki ga je in ki ga vlaga v dobrobit naše narodne skupnosti na Koroškem. Nadaljnji veliki prispevek k popularizaciji slovenske pesmi na Koroškem je vsekakor tudi samostojna plošča Kežarjevih pevcev oziroma SPD „Danica“ „Tam dov za Dravo“. Gotovo ne pretiravamo, če ugotovimo, da je Hanzi Kežar na področju slovenskega koroškega zborovskega petja napravil kometni vzpon pri katerem igra njegov mešani zbor in instrumentalni-vokalni ansambel „Korotan“ še posebno pomembno vlogo. Ne nazadnje naj še omenimo, da naš jubilar vodi tudi sosednji zbor SPD „Vinko Poljanec“ iz Škocijana in ob posebnih priložnostih združeni pevski zbor SPZ.

To je samo nekaj mejnikov iz zgodovine slovenskega koroškega zborovskega petja, pri katerem igra pomembno vlogo Hanzi Kežar. S svojimi petdesetimi leti, ki jih bo jutri izpolnil, je pravzaprav človek, v najlepših letih in zato smo prepričani da bo naš jubilar tudi v prihodnje prav tako ustvarjal kot je bil do sedaj.

K njegovemu prazniku mu iskreno čestitamo z željo, da bi bil zdrav in srečen in da bi tudi v bodoče z nezmanjšano energijo oplajal kulturno dejavnost naše narodne skupnosti na Koroškem.

sokih šol za glasbo ali se kakorkoli specialno strokovno šolal, saj je po poklicu obrtnik in kmet, ga je boginja Muza bogato obdarila z umetnostjo glasbe, kateri je zapisan že vrsto desetletij — v začetku kot pevec-solist pozneje pa kot izvrsten zborovodja in centralni zborovodja Slovenske prosvetne zveze.

V okviru domačega SPD „Danica“ vodi Hanzi Kežar že mnogo let mešani pevski zbor in instrumentalni vokalni ansambel „Korotan“, katerih sloves sega daleč preko koroških meja — v Jugoslavijo, Nemčijo, Švico, Italijo in ne nazadnje v Kanado, Združene države Amerike in celo na sedež Organizacije združenih narov-

Izšla prva številka Mladega roda za šolsko leto 1978-79

S pričetkom novega šolskega leta 1978-79 je izšla tudi prva številka Mladega roda, ki je kot običajno dvojna — za meseca september in oktober. Ker je za ta dva meseca značilno, da se prične šola in nov letni čas jesen, zato je tudi tema dvema momentoma posvečen določen prostor oz. vsebina.

Kot znano, Mladi rod že leta izbaja z baronim ovitkom. (Od dosedanje naslovne strani, je bil sedaj narejen razveseljivo napredek, da so v barvah tiskane vse štiri strani ovitka). Zadnje čase krasijo prvo stran barvne risbe šolarjev. Tokrat je naslovno stran narisala Sonja Mertel iz Rožeka in predstavlja dve šolariki pred šolsko tablo. Tudi to številko je kot po navadi ilustrirala Jelka Reichman zvesta sodelavka Mladega roda.

V letošnji prvi številki smo z veseljem ugotovili, da je med sodelavci tudi tokrat zastopano lepo število domačih avtorjev, predvsem učiteljev in pa šolarjev. Poleg le-teh so predstavljeni tudi slovenski mladinski književniki in avstrijski pisatelj Helmut Scharf z odlomkom iz njegove knjige „Das Haus zu den drei Löwen“, ki ga je prevedel v slovenščino Tomi Ogris.

Vsebina mladega roda pa ni zanimiva samo za šolsko mladino, temveč tudi za odrasle in to prav zaradi tega, ker najdeš v tem listu poučne in zanimive prispevke tako iz področja zgodovine, zemljepisa, športa, literature itd., torej iz področij, ki so interesantni za vsakogar.

Nova številka Mladega roda je polna pestrega branja, tako da bodo mladi in pa tudi odrasli radi segali po njej.

Dvojna številka Mladega roda stane 10 šilingov. Mladi rod lahko naročite na naslov: „Mladi rod“ Postfach 45, 9021 Klagenfurt-Celovec.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „TRTA“ V ŽITARI VASI
v a b i n a

proslavo 70-letnice obstoja

v nedeljo 24. septembra 1978 ob 14. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Sodelujejo:

mešani pevski zbor SPD „DANICA“, vodi Hanzi Kežar
mešani pevski zbor SPD „ZARJA“, vodi Joško Wrulich
moški pevski zbor MGV Sittersdorf/Žitara vas, vodi Stanko Topar
moški pevski zbor SPD „VINKO POLJANEC“, vodi Hanzi Kežar
moški pevski zbor SPD „TRTA“, vodi Jožef Starc
Pihalni orkester rudnika Mežica
Po prireditvi prosta zabava s plesom; za ples bo igral ansambel „MEŽIŠKI RUDARJI“

Ljubitelji slovenske pesmi in kulture prisrčno vabljeni! Odbor

Izlet na Petzeck

Iz meglenega in nič obetajočega jutra se je napravil lep sončen dan. V Št. Jakobu na trgu smo se zbrali kranjski in koroški planinci in ko je pridrvel še predsednik smo odrinili (se odpeljali z osebnimi avtomobili) proti našemu cilju Petzecku (3281 m) v Schobrovi skupini.

Pot nas je vodila po Ziljski dolini čez gorski prelaz Gailtaler Sattel v zgornjo dravsko dolino. Ko smo se peljali proti Lienzu, nas je na levi strani spremljal mogočni masiv Hochstadla v Lienških Dolomitih, na katerega smo se povzpeli en teden poprej. Tik pred Lienzom v Dölsachu smo zavili na desno proti sedlu Iselsberg in od glavne ceste zavili na levo v eno najdaljših dolin Schobrove skupine — dolino Debanttal. Pri dolinski postaji tovarne žičnice, ki vodi

preko sedla Unterseescharte (2533 m) do planinskega doma Wagenitzenseehaus (2508 m). Vsi trdi od vožnje smo zlezli iz avtomobilov in naložili nahrbtnike v vagonček žičnice, ki jih zapelje do koč. Po strmi poti smo se vzpenjali v višino. Z vsakim metrom, ki smo ga pridobili na višini se nam je večal horizont in razgled, ki pa ni bil tako lep in čist kot bi si ga sicer želeli. Na zahodu se je zavijal v temne oblake v večni sneg odedi Hochschober. Na jugu nas je pozdravljala razčlenjena gorska veriga s svojimi divjimi navpičnimi stenami, ki delajo vtis obrambnega zidovja — Lienški Dolomiti. Naša pot se je vila med planinskimi pašniki, ki pa so že zgubili njih značilno svežino, kajti že se je opažalo melanholično razpoloženje tihe jeseni.

Po dveh urah prijetne hoje (bili smo brez nahrbtnikov), se nam je na prevalu oziroma sedlu Unterseescharte odprl prelep pogled na koroško stran v dolino Mele in Sadnigovo skupino, še posebno privlačen pogled pa je bil na pod nami se bleščeči obe jezera nad katerima kraljuje že omenjena Wagenitzseehütte. Prav ta svet ob obeh jezerih daje Schobrovi skupini predikat enega najlepših pogorij v Avstriji. V prizajni koči je bila vesela družabnost ob petju slovenskih pesmi. Kljub slabemu vremenu — megla in vmes je pršilo — smo se naslednjega dne povzpeli na vrh Petzecka, s katerega pa žal nismo imeli razgleda, ker je bilo vse zavito v belo neprodorno meglo. Ker je veter pihal vedno huje smo se hitro podali oziroma zbežali v varno zavetje — v gostoljubno koč.

Udeleženec izleta

Slovensko planinsko društvo v Celovcu je imelo minulo nedeljo dve planinski akciji — izlet na Mačenski vrh in obisk slepih na Bleščeči planini. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o teh prireditvah poročali prihodnjič.

ČESTITAMO

V ponedeljek je zaslužni Kompoš Tevžej iz Plašiča nad Ribnico stopil v 85. leto, včeraj pa je obhajal svoj god. K obema praznikom mu iskreno čestitamo z željo, da bi jih še mnogokrat obhajal v zdravju in zadovoljstvu.

rih z njimi mogli podrobneje informirati o dosežkih in problemih tega kraja.

Za zaključek seminarja smo imeli še skupni izlet v Kumrovec, kjer smo si ogledali Titovo rojstno hišo in novo partijsko šolo. Po večerji v Čatežu smo se teoretično osveženi in pripravljene za novo šolsko leto vrnili vsak na svoj dom.

Iz celovškega dijaškega doma SŠD so se seminarja udeležili vsi vzgojitelji z ravnateljico Ančko Kokotovo na čelu. Prvič se je odzval vabilu tudi kolega iz celovškega Marjanščič Janez Ulaga.

Slovensko prosvetno društvo
„Borovlje“ vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 24. septembra
ob 14.30 uri pri Cingelcu na
Trati.

Sodelujejo:

Logaški oktet iz Logatca
Pepca in Danica Čertov
moški pevski zbor SPD
„Edinost“ iz Škofič
ansambel Drava

Prisrčno vabljeni!

Umril je Erich Suchanek

Prejšnji petek je po daljši težki bolezni v 64. letu starosti umrl v Beljaku bivši namestnik koroškega deželnega glavarja Erich Suchanek. Z njegovo smrtjo je socialistična stranka zgubila enega svojih najpomembnejših zastopnikov. Pokojni je imel v socialistični stranki in v avstrijski sindikalni organizaciji celo vrsto pomembnih funkcij. Med drugim je bil tudi zvezni in deželni svetnik, v sindikalni organizaciji pa dolga leta predsednik deželne eksekutive Koroške.

Erich Suchanek je bil po rodu kmečkega stanu, vendar je leta 1936 šel k železnici in postal prometnik. V drugi republikli je bil Erich Suchanek, kakor smo že omenili, aktiven v stranki in sindikalni organizaciji. Po operaciji leta 1973 je moral stopiti v pokoj. Kljub bolezni je imel tesne kontakte s svojimi tovariši.

Pogreba Ericha Suchaneka na beljaškem pokopališču v torek popoldne so se udeležili najvišji zastopniki javnega in kulturnega življenja.

Tradicionalno srečanje

naših izseljencev in žrtev nacizma

Tragedija, ki je v julianjih urah 14. aprila 1942 zajela in neizbrisno začrtala celotno ozemlje avtohtone naselitve koroških Slovencev, je spet zaživela — s spominih, ki so jih minulo nedeljo obujali naši bivši izseljenci, ko so se zbrali na svojem tradicionalnem letnem srečanju. Kraj letošnjega srečanja in občnega zbora Zveze slovenskih izseljencev je bila prijetno domače urejena gostilna bivšega sotrpina Joška Čimžarja v Dvorcu blizu Hodiš, kjer so nekdanji izseljenci povsem zasedli veliko dvorano. Prišli so iz vseh predelov ozemlja, ki ga je takrat zajelo zločinsko preganjanje. Zbrali so se očelje in matere, ki jim je prestano trpljenje vse prezgodaj pobarvalo lase; zastopana je bila srednja generacija, ki je preganstvo doživela še v rosi mladosti; prišel pa je tudi najmlajši rod, ki je jamstvo, da bo izseljeniška zavest še naprej živela med našim ljudstvom in mu vlivala moč v boju za obstoj in enakopraven razvoj na domači zemlji.

Ob svojem tradicionalnem srečanju in skupnem obujanju spominov so bivši izseljenci po stari navadi zadostili tudi svoji častni dolžnosti, ko so se posebej

spomnili vseh tistih nekdanjih sotrpinov, s katerimi so takrat delili usodo preganstva v zasaženih tabo-riščih, pa jih danes ni več v njihovih vrstah, ker jih je smrt iztrgala bodisi že takrat v tujini, ali pa po vrnitvi v domovino. Posebej je pri tem veljal spomin tistim članom izseljeniške družine, ki so umrli v zadnjem letu. Obljubili so, da jih bodo ohranili v častnem spominu — z zagotovilo, da bo ta spomin hkrati obveza, da bodo še naprej gojili in prenašali na bodoče rodove zvestobo narodu in materinem jeziku, to je idealom, zaradi katerih so bili nekdanj preganjani.

Udeležencem občnega zbora, ki je ponovno izvolil dosedanje vodstvo Zveze slovenskih izseljencev s predsednikom Lovrom Kramerjem na čelu, je spregovoril tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je zavzel stališče k aktualnim vprašanjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem (njegov izvajanje objavljamo posebej). Tako kot govornika pa so navzoči z navdušenim ploskanjem nagradili tudi moški pevski zbor SPD „Edinost“ iz Škofič, ki je pod vodstvom Foltija Pavliča obogatil srečanje z ubrano podanim izborom slovenskih pesmi.

Loče nad Baškim jezerom

Te dni so se naši tamburaši SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč vrnili s kraja Novalje na otoku Pagu, kjer so bili na osemdnevem seminarju.

Seminar, ki se je odvijal pod muzičnim vodstvom Hanzija Gabriela, je bil namenjen študiju novega programa za bodočo sezono.

Če ob zaključku tega seminarja pogledamo nazaj, potem lahko ugotovimo, da so se naši tamburaši vrnili z bogatim novim repertoarjem. Bi-

vanje v Novalji je bilo kljub slabemu vremenu zelo prijetno in poučno. Odnosi so poleg znanja novih skladbic tudi vrsto nepozabnih vtisov.

Ta osemdnevni seminar jim je omogočilo Okrajno gospodarsko sodišče v Ljubljani, ki je zbralo prek številnih podjetij v Sloveniji denar za bivanje naših otrok na otoku Pagu. Prevoz je prevzelo podjetje Kompas, Klub koroških Slovencev pa jim je zagotovil prostore v hotelu.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ se iskreno zahvaljuje sledečim podjetjem za denarno podporo (po posredovanju Okrajnega gospodarskega sodišča v Ljubljani), s katero so našim tamburašem omogočila izvedbo seminarja na otoku Pagu:

LESNINA - TOZD NOTRANJA TRGOVINA PRODAJNA MREŽA LJUBLJANA, proizvodno in trgovsko podjetje z lesom, lesnimi izdelki in pohištvo; **HERMES - ZASTOPSTVO TUJIH FIRM LJUBLJANA**; **MEDEX LJUBLJANA**, pripravljala na znanstveni osnovi — iz čebeljega panja naravne pripravke iz medu, cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa: Apikompleks, Apifit, Apilectin, Propolis-tinktura; **ODVETNIŠKA ZBORNICA SLOVENIJE**; **STROJNA TOVARNA TRBOVLJE**, izdelovanje, projektiranje, nabava in prodaja strojev; **JUGOTEKSTIL LJUBLJANA - IMPEX**, zunanja trgovina z neživilskimi proizvodi, trgovina na debelo, posredovanje v zunanjetrgovinskem prometu, Ljubljana, Tilova 1-3; **SOP KRŠKO - SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA OPREMO**; **ZIVILSKI KOMBINAT „ŽITO“ LJUBLJANA**, proizvaja različne mlevske in namenske moke kot so Pita in Pizza, testenine Pekatele, vse vrste navadnih in specialnih kruhov in drobnega peciva, mehko pecivo Triglav, različne bonbone, med katerimi so najbolj poznani: Visoki C, Herba, Ginseng in Alpski mlečni bonbon, žvečilno gumo Imperial, Bazooka in relax Dentil, Fresh in Smoke, čokolada Gorenjka, zmrznjena hrana: listnato testo, zdrobovi žličniki, svaljki, žlikrofi, skutni cmoki, sladka pita itd; **SLOVENSKE ŽELEZARNE „ŽELEZARNA JESENICE“**; **TRGOVSKO PODJETJE „UNIVERSAL“ JESENICE**; **AGROTEHNIKA LJUBLJANA**; **HP KOLINSKA LJUBLJANA**.

SMO ZA INTEGRACIJO TODA NA PODLAGI DEJANSKE ENAKOPRAVNOSTI

Posebej je predsednik ZSO zavzel stališče tudi k vprašanju vključevanja v splošno dogajanje v deželi. „Tu načemo biti tuj element, ker smo avtohtoni in domačini, zato smo za integracijo. Toda za enakopravno integracijo, to se pravi, da moramo biti integralni del na svojem naseljenem prostoru, tudi kar se tiče pravic in odločanja. Kdor resnično in iskreno zagovarja integracijo, mora resnično in iskreno zagovarjati in uveljavljati tudi enakopravnost naše narodne skupnosti, mora priznati, da smo Slovenci integralni del te domovine, ki jo hočemo ohraniti izvorno kot domovino dveh enakopravnih narodov.“

V tej zvezi je govornik opozoril, da v času, ko se splošno zavzemajo za izvornost vaše slike in zakonujajo varstvo spomenikov ter varovanje okolja, le živemu bitju, če je Slovenec, nočejo priznati njegove izvornosti in svojstvenosti — in to prav tisti, ki so sicer nabolj vneli zagovorniki individualnosti proti konformizmu in kolektivizmu. „Integracija, kakor jo pojmujejo mi, pa je enakopravno vključevanje našega človeka v vse politične, kulturne, gospodarske in sploh družbene strukture s pravico soupravljanja in soodločanja ob popolnem spoštovanju jezikovne in narodne enakopravnosti in svojstvenosti, ne pa asimilacija, kar očitno pojmujejo pod integracijo njeni zagovorniki. Koroški

Slovenci moremo zagovarjati le tako integracijo in more z našo podporo računati le tisti, ki se bo upal proti nemškemu nacionalizmu javno zagovarjati in uveljavljati enakopravnost naše narodne skupnosti v deželi. To pa pomeni čimprejšnji pristop k dejanski rešitvi člena 7 državne pogodbe z novelizacijo sedmojuljske zakonodaje v smislu obsežnih konstruktivnih predlogov prizadete manjšine.“

Ob koncu svojih izjav je dr. Zwitter omenil še praznik Primorske in Primorcev ter dejal: Ko se danes tudi koroški Slovenci z njimi veselimo in jim čestitamo k obletnici osvoboditve, jih hočemo tudi posnemati v njihovem prizadevanju za to, da so postali samostojni gospodarji in upravljalci na svoji zemlji. Skrivnost zmage in uspehov primorskih rojakov so bili enotnost, strnjnost in odločnost v lastnih vrstah, povezava z demokratičnimi silami italijanskega naroda ter najtesnejša povezanost z matičnim narodom. Ta načela in izkušnje iz NOB so tudi za nas garanti, da bomo ob jasnem gospodarskem, kulturnem in političnem konceptu dosegli svojo enakopravnost, če bomo znali tem konceptom prilagoditi naše delo, naše akcije in naše odločitve. V tem smislu pojdimo z idealizmom na delo, enotni in strnjeni, kajti za združene moči ni nič nemočnega, še posebej, če se zavedamo, da stojijo za nami ves matični narod kot le redko kdaj v zgodovini!“

Proti asimilaciji — za popolno enakopravnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

več je glasov, ki vprašujejo, kako dolgo naj še prenašamo tako podrejen, neenakopravno stanje; vedno več je vprašanih, ali res ne znamo dovolj dosledno in zlasti dovolj vztrajno voditi borbo za pravice, ki nam grejo.“

Kot naravnost izzivalno poniževalno je govornik omenil dejstvo, da zunanji minister dr. Pahr kot predsednik mednarodne konference UNESCO onemogoči predstavnikom koroških Slovencev predajo spomenice o nezadovoljivem, v nasprotju s človeškimi pravicami urejenem osnovnem šolstvu in o popolnoma neurejeni predšolski vzgoji naših najmlajših (kar se je zgodilo prejšnji teden na Dunaju — op. ured.). „To ni nikakršni izraz toliko naglašene demokracije napram manjšini, ampak izraz vzvišenega plemiča napram podložniški brezpravni

raji,“ je dejal dr. Zwitter. „Ta ukrep pa je toliko bolj obsodbe vreden, ker nam, če se preko države ali v državi matičnega naroda obrnemo na mednarodno ustanovo, očitajo najmanj ne- lojalnost, če pa sami izven države apeliramo na pristojne mednarodne činite- lje, nam podtikujejo blatenje domo- vine.“

VEDNO BOMO NAŠLI POT DA BO SVET ZVEDEL ZA NAŠ POLOŽAJ

Vendar pa bomo vedno našli pot, da bo svet zvedel za naš dejanski položaj, je menil govornik. Tudi naša borba za ureditev predšolske in šolske vzgoje v duhu deklaracije o človeko- vih pravicah in deklaracije o pravi- cah otroka ne bo prenehala prej, predno ne bo rešena v tem duhu in v

tem cilju. Pri tem bomo, kakor na vseh drugih področjih, tudi tukaj segli po samopomoči, toda ta naša samo- pomoč ne more biti nadomestilo za to- zadevne obveznosti države, ki jih ima po mednarodnih pogodbah in konven- cijah predvsem tudi do manjšin.

Ko je govoril o trenutnih problemih, je govornik omenil tudi pobude glede formiranja skupnih gospodarskih pod- jetij koroških in slovenskih gospodar- skih sil ter ugotovil: Spričo gospodar- ske stagnacije in preteče gospodarske krize z vsemi groznimi posledicami brezposelnosti bi človek pričakoval, da bodo odgovorni in odločilni dejav- niki v deželi to prizadevanje podprli že v interesu zagotovitve delovnih mest. Toda daleč od tega! Na primeru Reberce vidimo, da na Koroškem pač še vedno prednjačijo nacionalistični interesi pred gospodarskimi potrebami in zaščito delovnega človeka.

JANEZ ŠVAJNCER

38

Pridi k potoku

„Na šolo ali na stanovanje. V tem ni bistvene razlike, ker sta poslopji skoro zraščeni. Bolj me preseneča, da je ta tvoj, kako velike črke je izdelal,“ ravnatelj se je sklonil, „vinski prijatelj, seveda, popolnoma prepričan, da te bo potegnil v Nemčijo.“

Torej le nista bila čisto nedolžna in sta načela vprašanja, ki so bila po svoje zanimiva in tudi nevarna. Da, nevarna po svoji vsebini. Meni priložnostni prijatelj ne bo pisal in me nagovarjal, naj izpolnim obljubo in pridem za njim v Nemčijo.

Kaj meniš, Gregor, se motim? Ali je vendarle bil med vama tih dogovor? Seveda, meni nisi omenil ničesar. Nisem niti pričakoval niti zahteval. Odloči sam.

Eno ti pa rečem. Učitelj si. Dovolj je kruha doma, tebi ni treba oditi ponj na tuje. Če ti pri meni ni všeč, izvoli, pod- pri bom tvojo prošnjo za premostitev. Pojdi in si izberi drug kraj. Povsod boš moral izpolnjevati svojo dolžnost. Ravnateljji smo samo čuvarji zakonitosti in reda. Nikoli ti ni- sem vsiljeval svoje volje. Zahteval sem le mogoče. Nikoli ne- mogočega. Zvonec kliče. Le pojdi v razred. Kar sem ti po- vedal obdrži zase. Se bova že še pogovorila o tem vprašanju.“

Gregor Šipek si je priznal, da je ravnatelj samo dodal netiva, da so mu preostale učne ure minile v večjem nemiru in negotovosti. Misli so mu segle od Zinke do ravnatelja in naprej do Ferencu Palirja.

Porednež! Vsekakor mu nagaja in ga hoče primorati za nekaj, od česar nikoli ni pričakoval koristi.

Ne pritožuje se čez svoj poklic. Učitelj je še zmeraj cenjen med ljudmi, v kolektivih se pa tako povsod grizejo med sabo. Gre za prestiž. Kdo bo najbolj v ospredju, v središču pozor- nosti. Biti obudovan in upoštevan. Imeti najvišjo plačo. Po- kositi z jezikom vsakega nadlegovalca.

Toda Zinka je vznemirjena. Le kdo je vplival, da se je odločila za sprehod z njim. Nekdo od njenih najbližjih se je vmešal.

Špela Hreščak! Zmeraj ugane pravo. Domišlja si, da je nezmotljiva in tudi nepogrešljiva v vseh zdravah in naklepih. Svetuje, posluša, opravlja, toži. Odnese toplo na ušesa ravnatelju Gvidu Zorcu. Drugi pa naj čakajo na njeno in njegovo milost, kaj bosta izvrtala in prodala za čisto zlato.

V zbornici je poskusil zadeti bistvo. Pristopil je k Špeli in šepnil: „Ali kaj veš, zakaj me je Zinka povabila na sprehod? Da ji morda ti nisi nasvetoval?“

„Prosim, Gregor, ne lomi ga. Mene ne briga, kaj imata vidva med sabo. Jaz sem poročena, če ti to kaj pove. Če ne, vеди, da imam moža in dvoje otrok. Svoje skrbim torej. Mar naj bi se vmešavala še med vas, ki ste sami in mečete oči drug po drugem. Ne morem svetovati, nimam pravice do tega. Sami si izberite. Meni je prav vseeno, če se odločiš za prekleto ali grbavko.“

Govoriš prepričljivo, je pomislil Gregor Šipek. Te njene oči, sverlikajo se, za njimi pa je pripravljeno tisto, česar ni izrekla na glas. Zdi se mu, kakor da ji je visela Zala Merhar na koncu jezika. Naj bi poskusila ziniti. Toliko se je zadržal, da je ni podrezal kar sam in jo izzval. Uvidevno je rekel:

„Tebe ne dolžim, kje pa. Ti si zame preudarna ženska, odlična mati in gospodinja. Slednje ne mislim poniževalno. Resno te imam za vzorno zakonsko ženo. Si pa tudi namestnica našega ravnatelja. Skratka, velika živina na šoli. Lahko bi se zarekla. To se pripeti vsakemu. Nasvetujem tudi sam rad, če se mi le ponudi priložnost. Dolfetu sem predlagal, naj bi si k mopedu omislil prikolico. Zanimiv predlog, a ne?“

„Dolfe, Dolfe,“ je zaničljivo rekla Špela Hreščak. „Mo- ram v razred.“

„Torej nič ne veš o tem?“ je vrgel za njo. Špela je od- kimala. Previdno me je odpravila, se je slišal. Mencal je po zborni in pričakoval, da se bo pokazala Zinka Meglič. Ni je bilo na spregled, ta dan je vse dopoldne ostala zunaj. Ali je obiskala kuharico Francko Veronik? V dveh odmorih se je pogovarjala s hišnico Hildo Frecko. Zanj se ni zmenila. Ko

sta se srečala na hodniku, je pogledala stran, kakor da ji je storil krivico. Dala mu je misliti. Poskušal je poizvedeti od Štefke Vranc.

„Štefka, zakaj se danes Zinka ne pokaže v zbornici? Že celo dopoldne se potika po hodnikih in kuhinji, ko da bo spre- menila poklic.“

„Nič ne vem. Sploh se mi ne zdi nič posebnega.“ Štefka je namignila na prazen stol. „Za Dragico Flis ne povprašaj. Tudi ona se ne prikaže. Mogoče bežita pred komarji, da ju ne popikajo in jima ne posejajo najboljše krvi.“

„Komarji? V tem hladu?“

Štefka Vranc se je poredno zasmejala. „Komarji se ne pogovarjajo toliko o letnih časih kot mi. Kadar je mrzlo, hočemo toplo, v vročini hlad.“

„Točno. A študiraš vreme?“ Gregor Šipek se je delal ne- vednega in po premolku dodal: „Torej se tebi ne zdi da- našnji dan nič izjemen v primerjavi z drugimi? No ja, bo že po tvojem.“

Štefka Vranc je zmignila z ramo in se oddaljila. Vstopila je Helena Plavec in nevoljno potisnila dnevnik po mizi. „Nič me ne glej! Jezna sem, da bi šla v zrak. To imam zaradi tega, da sem vestna in natančna. Ravnatelj me pa zbada, da sem površna.“

„Kje je naš stari?“

Helena Plavec je namignila na hodnik. „Jasno, kje pa drugje. Vedno na straži.“ Gregor Šipek je prislunil uho na vratno ključavnico. „Koraki se oddalju- jejo, stari gre v pisarno. Nevarnost je mimo.“

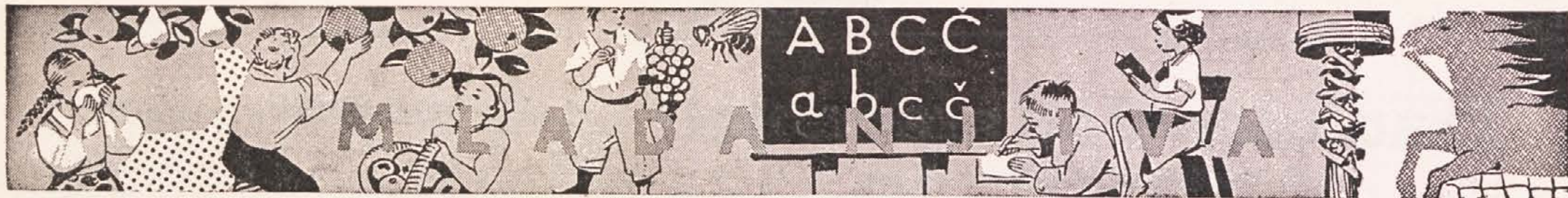
„Ti, zakaj se bojiš ravnatelja? Si spet kaj ušpilil?“ Helena Plavec je požugala s prstom.

„Ah, ne, nočem se mu pokazati. Odjeda mi dragoceni čas. Saj pa veš, da je zvonilo in grem v razred.“

„Gregor, ali se ti Zinka nič ne smili?“

„Zakaj pa?“

„Ne sprenevedaj se. Sicer pa je tvoja stvar. Ne misli si, da mi je kaj zate. Ko bi hotela,“ Helena je razprla prste na desnici, „bi jih imela toliko in še več. Moški ste res prave reve. Zavijate oči kakor svetniki v starem veku.“

Kobilica in mravljinček

Nekoč je nosil mravljinček domov svoji družini veliko, veliko mrvico kruha, desetkrat večjo kot je bil sam. Hodil je zadenjski in vlek mrvico na vse pretege in lahko rečem, da je bil sam nase zelo, zelo ponosen. Toda nenadoma je nad seboj zaslišal strašen in silen glas, ki mu je dejal:

— Sk... sssk... ssssk! Saj si premajhen za tako breme. Pomagala ti bom.

Mravljinček se je ozrl in zagledal nad seboj ogromno kobilico, ki je bila videti kar dobrodušna, pa ji je s svojim hreščecim glasom odgovoril:

— Hvala! Zelo si ljubezniva!

Nato je kobilica vzkliknila: — Dovoli! —

Zgrabila je mrvico in jo, kot bi trenil, požrla.

— Grdo je to od tebe in nič kaj prijateljsko,

— ji je zameril sirotek mravljinček.

Kobilica se je obrnila in se zadržala nanj:

Kobilica je napravila velik skok, zatem legla in malce zadremala, medtem ko je mravljinček z naporom vlekel v brezov list zavit sveženj do mesta, kjer je počivala kobilica. Ko je mravljinček došel do nje, je kobilica vstala, zazevala, iztegnila svoja dolga zadnja kraka in zopet skočila nekaj mravljinjih kilometrov dalje. Ubogi mravljinček se ni mogel odpočiti in hudo, hudo ga je skrbelo družinica.

Ko je lepega dne mravljinček dohitel kobilico, je opazil, da se je ustavila ravno pred mlako. Bila je to majhna mlaka in mravljinček je vedel, da kobilica lahko preskoči tudi desetkrat večjo, pa je vendarle dejal:

— Stavim leto dni suženjstva, da ne preskočiš te-le luže.

Kobilica se je tako zakrohotala, da je padla vznak. Nato je vstala in niti ni mnogo skrčila svojih dolgih krakov pa je že bila daleč preko mlakuže. Ko jo je mravljinček dohitel, je zmajal z glavo in rekel:

— Nisem verjel, da boš zmogla.

Drugi dan sta zajtrkovala kraj nizkega zida. Mravljinček je že opazil, da je preskočila kobilica trikrat višje zidove, kakor je bil le-ta, pa ji je vendarle dejal:

— Stavim dve leti suženjstva, da ne preskočiš tegale zidu.

Nato mu je kobilica odgovorila:

— Neumen si, mravljinček, zares neumen.

Včeraj nisi verjel, da bom preskočila mlako.

Skrčila je svoja zadnja dolga kraka in se pognala štirikrat višje, kakor je bil visok zid. Mravljinček je prešel na drugo stran zida kakor preko visoke planine in ko se je spustil do kobilice, ji je z zavistjo in občudovanjem polaskal:

Ko je potrkala na dveri jesen, se je stari Miha, ki je živel v koči pod vinogradom, spravil nad klopotec.

Miha je vsako jesen naredil nov klopotec. Pri tem pa je bil mojster, da mu ga ni bilo enakega. Njegovi klopotci so bili največji, najlepši, da o zvoku, ki so ga stresali med gorice, ne govorimo.

Tako je bilo tudi z zadnjim klopotcem, ki ga je Miha naredil. Lopate, ki so grabile veter, so opletale v krogu kot roke velikana. Rep, košat kot pri lisici, se je gizdavo zibal in usmerjal klopotec vetru v naročje. In lesena kladivca so plesala in

pela v desetih različnih tonih, da je bilo slišati kot pesem.

Prišli so fantje iz vasi. Sedem jih je bilo. Komaj so ga prinesli na sam vrh gorice, kjer so ga postavili. In tako je postal kralj vseh klopotcev.

Klopotec si je od jutra do večera pel: „Jaz sem najlepši, največji, najboljši, moja pesem je najlepša. Nobena ptica ne poje tako lepo. Tudi slavčka posekam, če je treba.“

Ptice so slišale klopotčevo sa-

mohvalo in se le muzale. Govorile so: „Lastna hvala se pod mizo vala.“ Saj klopotec niti pomislil ni, da ptic še slišal ni. Od jutra do večera in od večera do jutra je poslušal le svojo pesem in se z njo naslajal.

Nekega dne pa je veter zbežal nekam v daljavo in nad gorice je legla fišina.

Takrat se je oglasil slavček. V tišini, ko ni ropotal klopotec, je zapel še lepše kot prejšnje dni. Vsi, ki so ga poslušali, so se

Klopotec

na novo razveselili življenja in jeseni, ki jih je tako bogato obdarovala.

Klopotec je prisluhnil. Pesem je ganila celo njegovo leseno srce. Občudoval je slavčkovo pesem. To pa ni trajalo dolgo. Potem se je znova zagledal vase, in zazdela se mu je, da ga slavček izziva.

Pa je bil veliki klopotec jezen na slavčka in na veter, ki mu je odrekel pomoč. Potem pa se je le nasmehnil in rekel: „Ah ta neumna ptica. Saj ne poje slabo. Toda z mano, velikim klopotcem, se ne more primerjati. Slavček je sploh le ptica, prav drobna ptica, jaz pa sem velik, največji na samem vrhu gorice.“

UGANKE

**Jezik stegne, pa obliže
svojo žrtev in požre.
Ko do kraja vse polži,
sam omahne in umre.**
(10802)

**Mlinskih kamnov poln hram,
slabo melje, če je en sam.**
(01902)

**Veliko imam oči,
pa sem vendar slep;
pri vsakem očesu
mi zraste rep.**
(110102)

**Belo je, pa ni sneg;
črno je, pa ni črnilo!
zelenkasto se bližči, pa ni trava;
rep ima, pa ni krava.**
(01002)

**Me zemlja rodi,
ogonj oživi,
voda umori,
zrak okamni.**
(00402)

— Jezik za zobe! Ne mrdaj s tipalkama! Vidim, da si krepak mali mravljinček. Imam opravek zate. In najboljše bo, da ga opraviš, sicer te bom požrla, kakor sem mrvico.

Podoba je bilo, da se je kobilica odpravljala na pot in je dala mravljinčku prtljago, zavito v brezov list. To breme je bilo težje kot mrvica.

Gregor Šipek se je zakrohotal. „Nikar se ne smej. Poglej v zgodovino pa boš tiho. Kdaj je cerkev najbolj cvetela? V starem veku jasno. Zdaj več. Marsikaj bi ti lahko povedala, a ne bom. Ti si čuden patron. Presneto se motiš, če misliš, da ne vem za tvoje skrivne poti.“

„Ta mladenič vsak dan rine v novo trgovino in se nastavlja prodajalki Dori Plebec in poslovodkinji Zali Merhar.“

Helena Plavec je s široko odprtimi usti strmela za obeglim učiteljem.

Gotovo je namigovala na Zalo, si je rekel Gregor Šipek. Ni je hotel vprašati za podrobnosti. Toliko se mu je pobjesnilo, da kolegice vsaj nekaj slutijo, če že niso poučene. Naj zvedo. Sam jim bo povedal, da hodi za Zalo. Dala mu je vetra in ognja. Še zmeraj gori z visokim plamenom.

Razpalila ga je, da je ne more pozabiti. Če je ne vidi nekaj ur, mu postane dolg čas in že najde kak izgovor, da se pokaže v trgovini.

Zjutraj je Zala cvetela še bolj kot sicer. Kako se je naredila nevednico. Ko je vstopil, rekel: dobro jutro! se skoroda ni zmenila za pozdrav. Dora je ljubko zažvrgolela, da je videti utrujen in neprespan. Kaj jo briga, hodil je ko prejojen. Udarilo mu je v noge in jih je s težavo premikal. Kakor da je uganila, kje je bil prebil noč. Oči so mu šle navzgor, še malo naprej, tam je doživel svoj ljubezenski krst.

Zala je gledala mimo njega v okno. Mar se je samo pigrala z njim?

Kar sem od blagajne je rekla: Gregor, danes popoldne bom dobila nazaj psičko Abo. Zelo jo pogrešam. Tudi ti, kaj? Ne bodi v skrbeh, dobil jo boš. Tako žalostno je zavijala, ker te toliko časa ni videla. Pridi na kosilo in lahko jo takoj odpelješ.

Na kosilo? se je začudila Dora Plebec.

Zakaj pa ne? Ali ne smem mladega učitelja povabiti v goste? Toliko se že poznavam, da se ne bom pregrešila. Jeziki, jeziki. Kaj vse si še boste izmislili? Si jo slišal, Gregor? Navsezadnje mi bo še predpisovala, koga lahko povabim in s kom se ne smem pogovarjati.

Saj sem se samo šalila, je rekla Dora Plebec, utihnila in

zmedeno pogledovala oba.

„Gregor, po kosilu bom prišla pote,“ je zadržano rekla Zinka Meglič po končanem pouku, ko je prišla v zbornico in uredila svoje stvari.

„Bom jaz prišel pote,“ je odgovoril Gregor Šipek. „Imam še neko pot.“

„Potuješ v mesto? Nič mi nisi povedal.“

„Ne, ne. Ti kar počakaj name. Bom že pohitel, da ne boš predolgo sama.“ Še ko je korakal po cesti, ga je obhajal rahel dvom, ali ga je Zala Merhar zares povabila na kosilo, ali pa si je samo pomagala iz zadrege pred prodajalko Doro Plebec. Dvomi so se mu razpršili že na dvorišču, kjer mu je priskakljala naproti psička Abo. „Ti porednica, ti!“ je vzkliknil. „Kje si pa bila toliko časa? Niti poslovila se nisi od mene.“

„Lepo je, da si tako nežen in pozoren do nje,“ se je oglašila Zala Merhar. Slonela je na oknu in pobjesnila z uhani. „Abici zaupam, zato sem jo spustila dol. Je že toliko samostojna, da ne potrebuje samo moje pomoči. Pobožaj jo, Gregor, in pridita oba gor k meni. Saj nisi hud, da sem te povabila na kosilo?“

„Zala,“ je komaj slišno rekel Gregor Šipek, se podobrikal psički Abo, jo vzel na roke in pohitel po stopnicah.

„Se zmeraj ti ne gre v glavo, da si pri meni. Razumem, razumem. Moti te, da sem te poklicala pri belem dnevu. Ti porednež! Noči si želiš, a ne? Zdelal si me. Nisem pomislila, da si tak fant od fare. Kakor si bil v začetku zanič, tako si se pozneje pokazal moškega. Uh, kar objela bi te in odnesla v posteljo.“

„Zala, ali se ti ne zdi, da si napadalna? Mene ne moreš osvojiti, če nočem. Seveda se nisem upiral, ker sem norel. Pazi no, glej, Abo je pozabila na oliko.“ Gregor Šipek je poskočil in si stregel hlače.

„Tako te ima rada, da te je zmočila.“

„Oprostite izrazu, poscala. Zapravila si bo moje zaupanje, če bo tako neodgovorna do mene. Res misliš, da bi jaz še naprej pazil nanjo? Gladno postaja, utice nimam. Kam naj jo dam? Sploh če bo morala kdaj pa kdaj prenočiti pri meni,

si rekla. Ja, kam boš odpotovala? Kar naenkrat se ti mota po glavi. Zakaj mi nisi doslej nikoli omenila, da imaš potovalno žilico. Bodi zadovoljna s stanovanjem. Oprema je prima. Igra ti radio, gledaš lahko televizijo. Kaj ti še manjka?“

Poslovodkinja ga je potapkala s prstom po ustih. „Ti. Boš prišel zvečer?“

„Seveda.“

„Kako se veselim. Si že komu povedal, da si prenočil pri meni?“ Zala Merhar je postavila na mizo krožnike s priborom in prinesla kosilo. „Juhe ti nisem pripravila, ker ne vem, ali jo maraš ali ne. Špekla sem ti pečenko. Tale največji kos je zate, tale manjši zame, tale najmanjši za najino psičko Abo. No, le počakaj malo in ne bodi tako nestrpna. Boš dobila, boš. Tule je malo riža, malo krompirčka in malo solatke. Zalila bova po kosilu. Dober tek!“

„Hvala enako. Zares si čudovita in izvirna.“ Gregor Šipek je zarezal z nožem v meso in ga ponesel v usta. „Okusno. Hudirjeva kuharica. Ni ti videti. Zjutraj si me postavila na žeblice. Spravila si me v zadrego pred Doro. Kratko in malo pred njo si poklepotala, da bova danes skupaj kosila.“

„Že zjutraj sem ji povedala, da boš prišel k meni.“

„Kako? Saj nisi vedela, ali bom sprejel vabilo ali ga odklonil.“

„Gregor, toliko te že poznam. Ko sem te potipala po prsih, sem za vročino začutila tvoja štrleča rebra. Premalo ješ. Le pazi, da se ne boš posušil. Preveč si že shujšal. Kako boš ostal moj, če si tako slabo hranjen? Bom že poskrbel, da se boš zredil. Trebuh se ti ne bo napel, nisi še v tistih moških letih. Ti si moj fant. Moj poredni in nagajivi fant. Se boš že sprostil in otnesel sramu, kajne? V spodnjih hlačah si legel k meni. Oh, kako se mi je zdelo smešno!“

„Zala, nikar mi tega ne meči naprej. Moj oče nosi dolge gate pozimi in poleti.“

Stara vzgoja.“

„Stara ali nova, ni važno.“ Gregor Šipek je pomolčal. „Morda imaš prav. Ti si izkušena, jaz se šele privajam. Zmeraj sem bil odvisen od sebe. Doma nismo živeli v izobilju.“

(Dalje v prihodnji številki)

Železnica

*Puha, žvižga, sope, hrope
po železni cesti v dalj.
Kaj jo žene? Kdo jo vodi,
kdo za „stoj“ ji da signal?*

*Riga dim in premog golta,
gleda z mrkimi očmi.
Kakor zmaj premika noge,
da pod njimi svet bobni.*

*Pride k hribu — tam zažvižga
in že skriva se v predor.
Pride k mostu — poropoe
in se brž zgubi v obzor.*

*Ustavi se, z ljudmi napolni
in spet odbrzi naprej.
Kaj ji mar pripeka žgoča,
zimski led — kaj mar to njej!*

Vladimir Nazor

Vtisi s potovanja po Poljski

Kot smo že poročali, se je od 19. avgusta do 1. septembra skupina naših učiteljev, profesorjev gimnazije, študentov in nastavljenec udeležila izredno zanimivega potovanja po Poljski. Potovanje je priredila Zveza slovenskih izobražencev, izvedbo pa sta imela na skrbi mag. Štefan Pinter in dr. Emil Tokarz, slovenist z univerze v Sosnowiecu, ki je skupino spremljal na potovanju in v sakrnem pogledu pomagal, da je vse gladko steklo. Ekскурzija je bila sicer naporna, saj je pot vodila prav do Baltskega morja, vendar so udeleženci bili na moč navdušeni nad celotnim programom potovanja in načinom njegove izvedbe. Objavljamo poročilo o tem potovanju.

Poprečno informirani povezuje s Poljsko široka polja in kmečko okolje, poljsko glavno mesto Varšavo ob reki Visli in Krakov nekje bliže k Češki. O poljskem jeziku meni, da je izmed slovenskih jezikov najtežji, o Poljakih in njihovi zgodovini pa ve, da so nekdanji živeli tudi v rajni Avstriji in so med drugo svetovno vojno doprinesli visok krvni davek v boju proti nacizmu. Iz našega radia in televizije pa je zvedel, da ima Poljska velike probleme s poljedelstvom, da ji včasih primanjkuje mesa in da so bile v zadnjih letih večkrat delavske stavke. Znano mu je tudi, da je na Poljskem dosti črnega premoga in da Avstrija uvaža s Poljske električno energijo. Manj znano pa mu je, da je Nikolaj Kopernik bil doma na Poljskem in da se je tudi "Madame Curie" pravzaprav rodila v Varšavi kot Marija Sklodowska. Manj znani so povprečno informiranemu tudi ogromni uspehi, ki jih dosegajo Poljaki v današnji, socialistični Poljski. Vemo sicer, da je na Poljskem katoliška cerkev zelo močna in da Poljaki veljajo kot zelo verni ljudje, dosti manj znano pa nam je, da imajo na Poljskem svetovno znana lutkovna gledališča in da šteje moderna poljska literatura v sam vrh svetovne literature. Informacijski deficit je torej očiten.

Ko sva s kolegom Malle Antonom pred dvema letoma ob priliki nekega kongresa spoznala Varšavo, sva se jela zavedati tega deficita. Tedaj že se je rodila ideja za to potovanje.

Pot, ki smo si jo izbrali, nas je vodila skozi najpomembnejša poljska mesta: Cieszyn — Krakov — Oswiecim (Auschwitz) — Cestochowa — Warszawa (Varšava) — Malbork — Gdansk — Torun — Gniezno — Poznan — Biskupin — Wroclaw — Katowice — Cieszyn. Predno podrobneje sledimo tej poti, pa bi rad omenil dve stvari, ki sta se mi globoko vtisnili v zavest in sta po mojem ključ za boljše razumevanje Poljske in njenih posebnosti. Na eni strani je to vtis o burnem družbenem in gospodarskem razvoju z marsikaterimi protislovnostmi in težavami, na drugi strani pa vtis o izjemni skrbi in kar sentimentalni prizadevnosti Poljakov za njihovo nacionalno tradicijo, kulturo in sploh vse, kar so v preteklosti ustvarili.

Medtem ko je bila do druge svetovne vojne Poljska izrazita agrarna dežela, se je v povojni dobi začela močneje industrializirati, tako da je danes po industrijski proizvodnji že deseta na svetu. Industrializacija so pospešili zlasti še po letu 1970, ko so delavci v stavkah izrazili nezadovoljstvo z gospodarskim položajem in vladno politiko. Novo vodstvo pod Gierekom skuša z modernizacijo in še hitrejšim razvojem industrije zagotoviti poljskemu gospodarstvu boljše pogoje. Zdi se, kot da hoče Poljska v enem desetletju doseči to, za kar so "stare" industrijske države potrebovale stoletje. Ta razvoj države potrebovale stoletje. Za razvoj pa je nesoglasje med industrijo in poljedelstvom le še poglabil. Posebno na jugu dežele, kjer je kmečka posest zelo razdrobljena — na Poljskem niso kolektivirali poljedelstva — in torej prevladujejo male kmetije, je ta disharmonija očitna: poleg najmodernejših tovarn smo videli kmete, ki so še s koso spravljali žito. V zadnjem času skušajo odpraviti ta nesoglasja s tem, da s ugodnimi krediti omogočajo kmetom mehanizacijo.

Hitro in s ceninim materialom zgrajeni stanovanjski bloki v vseh večjih mestih na eni strani, z ogromnimi denarnimi sredstvi in z zaviljivo skrbjo obnovljena mesta v Varšavi, Gdanku, Wrocławu, Szczecinu in drugod na drugi strani — tudi ta "disharmonija" je, kot kaže, poljska posebnost. Kar

strmeli smo nad avtentično rekonstrukcijo celih mestnih četrti v Varšavi, Gdanku in Wrocławu. Nemci, ki poznajo ta mesta izpred vojne in si jih danes ogledujejo, venomer vzključajo: "Kako lepo ohranjeno!" Ne verjamejo namreč, da je vse s temeljev zgrajeno znova, a v nekdanji obliki. Šele filmski dokumenti jim dokazujejo, da so tam, kjer je n. pr. varšavski Stary Rynek, bile leta 1945 same ruševine. Ko smo prvič hodili po večernih ulicah Gdanska, so bili trenutki, ko se nam je marsikaj zazdelo uralno, naravnost pravljično, kot iz nekkih preteklih časov.

Medtem ko so drugod v Evropi, predvsem še v Nemčiji, z rineži pospravili ruševine in na njihovem mestu zgradili nove, enolične trgovske hiše, stanovanjske bloke in tovarne, so se na Poljskem odločili drugače: sklenili so obnoviti vse kulturnozgodovinske pomembne spomenike, cerkve, gradove, cele mestne četrti. Obnovili so jih ponekod po vzorcih iz starejših dob in zato danes učinkujejo stilstno homogeno in enotno. Pri tem delu so si nabrali toliko izkušenj, da danes veljajo kot najboljši restavriratorji in rekonstruktorji v svetu. Gotovo so imeli 1945 ničkoliko drugih, hujskih problemov: podhranjenost in lakota, razsulo gospodarstvo, primanjkanje stanovanj, analfabetizem. In vendarle taka odločitev! Danes jih marsikje, posebno še v tistih

iztrebljati poljsko kulturo, uničevati poljsko inteligenco in zasluževati ves poljski narod, ki naj bi bil hlapec "višjega" nordijskega človeka. Varšava naj bi po Hitlerjevi želji bila le še geografska točka. Šest milijonov Poljakov, med njimi več kot dva milijona poljskih Židov, je bilo ubitih v bojih vsepovsod po Evropi, v ječah in koncentracijskih taboriščih. Vsepovsod po Poljski, ob vsakem koraku srečaš spomenike, ki spominjajo na čas barbarstva.

Prav te zgodovinske izkušnje pa so ustvarile pripravljenost, da se Poljaki niso zbalji truda in stroškov, ko so z obnovitvijo Varšave in drugih mest zavarovali nacionalno kontinuiteto. Kot da so hoteli dokazati, da Varšava nikdar ne bo le geografska točka. Vsepovsod v deželi smo čutili to skrb za nacionalno kulturo in tradicijo, voljo in zdravo trmo, da se ne dajo izkoreniniti.

Pa se vrnimo k poteku potovanja. Odpovali smo s Sienčnikom v soboto 19. avgusta, prenočevali na Dunaju in v nedeljo nadaljevali pot čez Moravsko do češko-poljske meje v Cieszynu. Bilo je že čez polnoč, ko smo prispeli v Krakov.

Pravijo, da ne bi bilo Poljske brez Krakova. Od 11. do 17. stoletja je bil Krakov poljsko glavno mesto. Tu je najstarejša poljska univerza, ustanovljena leta 1364, nekaj let za praško in še pred dunajsko. Cela vrsta kulturnih in umetniških spomenikov pričča o veliki in pisani zgodovini tega mesta. V 19. stoletju je bilo sprva "svobodno", ob vsajji leta 1846 pa so ga zasedle avstrijske čete. Nato je bilo duhovno in kulturno središče ne samo avstrijskega dela Poljske — ker so hoteli, da bi izgubilo ime "Poljska", so ta del imenovali Galicija — temveč vseh Poljakov. Mesto je tedaj in še v tem stoletju veljalo kot oporišče poljskega meščanskega in magnatskega konservativizma. Drugo svetovno vojno je Krakov preživel — in to je na Poljskem res izjema — skorajda neporušen. Rdeča armada

Med vojno porušena mesta so Poljaki obnovili v stari lepoti

mestih, ki so po drugi svetovni vojni zgubila nekdanjo podobo in atmosfero, zavidajo za to odločitev. Zakaj so vzeli nase tolikšne žrtve, da bi obnovili razrušena mesta v historični podobi? Mislil, da razlago moremo najti le v poljski zgodovini. V 19. stoletju, v času torej, ko so se vsepovsod v Evropi prebujali k nacionalni samozavesti in državni samostojnosti, je bil veliki poljski narod brez lastne državnosti. Razdeljen je bil med tri evropske velesile: Prusijo (poznejšo Nemčijo), Avstrijo in Rusijo. Povsod je bilo na dnevnem redu nacionalno zatiranje: germanizacija in rusifikacija. Zaradi večnacionalne strukture Avstro-Ogrske in politike izigravanja enega naroda proti drugemu so prav v avstro-ogrski monarhiji imeli Poljaki še relativno največ nacionalnih pravic. Po prvi svetovni vojni je bila Poljska kot samostojna država obnovljena, a le za kratki dve desetletji. Dne 1. septembra 1939 se je z nemškimi napadom na Poljsko začela druga svetovna vojna. Nacistični okupatorji so načrtno začeli

je tako hitro obkolila mesto, da nacistična vojaščina ni več utegnila izvesti svojega načrta: razstreliti krakovsko staro mesto. Krakovski grad Wawel nad Vislo, kjer so pokopani številni kralji, šteje med poljske nacionalne sveltine. Vodič nam ni samo predstavil zanimivosti Krakova, temveč nam je odprl pogled tudi na marsikatero zgodovinske in kulturne zveze. Sploh pa so bili vodiči, ki so nas spremljali po Varšavi, Gdanku, Torunu in Wrocławu, zelo razgledani ljudje.

Blizu Krakova, danes že v njegovem predmestju, je Wieliczka, ki je znana po rudniku soli. 60 do 150 m globoko pod zemljo smo občudovali cele dvorane, umetniške kipe, kapelice — med njimi je največja kapelica svete Kinge — in muzej. Vse te dvorane so vklesane v kamen soli. V nekaterih celo prirejajo plesne in teniške turnirje. Wieliczka je svetovno znana turistična atrakcija, ki jo vsako leto obiše 300.000 ljudi.

Nekaj deset kilometrov od Krakova je Oswiecim (Auschwitz), kraj, kjer so

Skupina naših izletnikov na Poljskem

nacisti pomorili okrog 4 milijone ljudi, Židov, Poljakov, Rusov in pripadnikov številnih drugih evropskih narodov. Bodičasta žica, nad vhodom napis "Arbeit macht frei", v blokih kupi človeških las, oblek, čevljev, bergelj, vitrine z otroškimi oblekicami, čevlji in igračkami, na vitrini sveži nagelji; pogradi, s slama poslani, pred blokom vislice in strelišče, kjer so padale žrtve; krematorij in plinske celice, prazne doze ciklona B, slike nedolžnih otrok, starcev, žensk in moških. Gledali smo vse te dokumente nacistične podivjanosti, načrtnega, "znanstvenega" iztrebljanja milijonov ljudi, s srcdom in žalostjo v srcu. Še posebej hudo je bilo listim našim v skupini, ki so jih ti dokumenti spominjali na lastna mladostna doživetja. Auschwitz je danes šola v dejavnem antifašizmu, Auschwitz naj bo del naše politične vzgoje.

Na poti v Varšavo smo se ustavili tudi v Cestochowi, ki ni le pomemben industrijski kraj, temveč tudi znana romarska pot. Znano je, da je katoliška cerkev na Poljskem tako močna, da jo marsikateri škofje v zahodnih državah za ta položaj zavidajo. Tudi problemov z duhovniškim naraščanjem zanemarjati na Poljskem ne moremo. Vpliv katoliške vere si ne moremo razložiti samo iz določene socialne strukture, kmečkega tradicionalizma, ampak kaže, da ima opravka s posebnim zgodovinskim razvojem poljskega naroda. Prav cestochowsko Marijo so začeli častiti po uspešni obrambi cestochowskega samostana proti protestantskim Svedom. Ta Marija naj bi bila priporočnica proti protestantizmu, ki je obenem pomenil tudi nemštvo. Druga Marija in zanimivo, da sta dve — pa naj bi branila poljski narod proti pravoslavju, t. j. rusifikaciji. Bolj kot v katerikoli drugi evropski državi je bilo katolištvo istovetno s poljskim narodom. Zaradi zgodovinskih okoliščin je bila katoliška vera hkrati tudi sredstvo pri obrambi nacionalne identitete. Neki kulturni zgodovinar je zato dejal, da je Poljak versko vnet, ker hoče biti na poseben način poljski.

Varšava šteje danes spet toliko prebivalcev kot pred vojno — poldrugi milijon. Med vojno je 800.000 Varšavcev zgubilo življenje. Uničenje poljskega glavnega mesta se je izvršilo v treh etapah: 1939 ob napadu na Poljsko, ko so Poljaki tri tedne junaško branili Varšavo, 1943 ob vstaji v židovskem getu in 1944 med veliko varšavsko vstajo, ki so jo SS-ovci po večtedenskih pouličnih bojih za vsako hišo zatrli. 85% mesta je bilo porušena. V Varšavi skorajda ni bilo več ljudi. Danes se le še tu pa tam vidijo sledovi uničenja. Staro mesto s Starim trgom (Stary Rynek), mestne četrti, palače in kulturnozgodovinsko pomembna poslopja desno in levo ulice "Krakowskie Przedmestie" ter "Nowy Swiat" so popolnoma obnovili. Rekonstrukcija kraljevske palače so končali šele v tem letu. Ostali predeli mesta so zgrajeni v modernem stilu s številnimi prostornimi parki navmes. Povezujejo jih široke magistrale, kot so cesta Marszałkowskiego, Jeruzalimskie aleje in novo zgrajena "Trasa Lazienkowska". Ne dajo se naštetii vse zanimivosti, ki smo jih spoznali v poljskem glavnem mestu. Da smo v enem dnevu kar največ videli in zvedeli o stari in novi Varšavi, se imamo zahvaliti tudi odlični vodičnji. Vsakomur pa se je nepozabno vtisnilo v spomin listo "nezamenljivo vzdušje, ki te zmeraj znova zvabi, da se sprehodiš po ulicah varšavskega starega mesta.

Med potjo v Gdansk smo si ogledali kmečko vas — muzej v Olsztyнку. Nedaleč od tam je Grunwald (Tannenberg), kjer je poljska vojska pod kraljem Jagiellom leta 1410 premagala nemški viteški red, ki je od 13. stoletja naprej ogrožal poljsko državo. Tudi trdnjava v Malborku (Marienburg), ki smo si jo ogledali, je povezana s tem konfliktom. Sredi močvirja so nemški

vitezi zgradili ogromen in močno utrjen grad, ki je bil tudi sedež "velikega mojstra". Poljaki so to trdnjavo dobili v roke šele sredi 15. stoletja. Med drugo svetovno vojno je bila porušena, zdaj jo Poljaki obnavljajo.

Pod večer smo prispeli v Gdansk, danes najpomembnejše poljsko pristanišče z velikimi ladjedelnici. Tudi tega mesta se je v srednjem veku postal nemški viteški red. Vendar so se gdanski meščani, ki so bili deloma Nemci, uprli in viteze pregnali. Gospodarski interesi so jih namreč vezali na Poljsko, ki je čez gdansko pristanišče bila povezana s svetom. Poljski kralj je dal Gdanku velike privilegije, ki so omogočili mestu bujno gospodarsko rast. Ze vsa arhitektura razodeva izredno bogastvo gdanskih meščanov. Po prvi delitvi Poljske 1772 je Gdansk pripadel Prusiji. Po prvi svetovni vojni pa je dobil poseben status kot "svobodno mesto" (Freistadt Danzig). 1939 je prav ta okoliščina služila Hitlerjevi demagogiji kot povod za vojno. V Gdanku so padli prvi strelji druge svetovne vojne, ko je bojna ladja "Schleswig-Holstein" začela obstreljevati polotok Westerplatte, kjer se je majhna poljska posadka več dni junaško borila proti večkratni nemški premoči in s tem dokazala odporniško voljo poljskega naroda proti nacistični agresiji. Gdansk je bil 1945 popolnoma razrušen, v povojnih letih pa so ga obnovili s kar neverjetno umetniško in stilstno doslednostjo. Strmeli smo nad tem obnovitvenim delom, ko smo hodili po cesti "Długi Targ", skozi "Zlata vrata" (Złota Brama) in po gdanskih ulicah.

Iz Gdanska smo se peljali čez Chelmo v Torun. V tem relativno majhnem mestu je ohranjenih mnogo kulturnozgodovinskih zanimivosti, od katerih smo si med drugimi ogledali Kopernikovo rojstno hišo in stolnico. Na novi torunski univerzi je do nedavnega bila tudi stolica za slovenščino. S profesorji-slovisti te univerze smo se srečali na skupni večerji v najstarejši torunski gostilni "Pod modrim birthom". V zdravcih so poljski prijatelji poudarili slovansko vzajemnost, ki se je ta večer kazala v petju, pri čemer so se naši pevci — in v skupini so bili odlični pevci — na moč priklopili s svojim ubranim petjem torunskim prijateljem.

Na poti v Wrocław smo se ustavili še v Gnieznu, ki je bilo prvi škofovski sedež in prvo poljsko glavno mesto, ter v Poznaniu. Blizu Poznana smo si še ogledali staroslovanske izkopanine v Biskupinu. Nad 2500 let stari ostanki neke slovanske naselbine dokazujejo, da so Slovani že v tistem času naseljevali področje med Vislo in Odro. Zadnje večje mesto na potovanju je bil Wrocław, središče Šlezije. Ta pokrajina je bila sprva del prve poljske države, pozneje češka, nato v rokah Habsburžanov, ki so jo morali odstopiti Prusiji. Od 1945 naprej je spet del Poljske. Wrocław — ime ima po nekem knezu Vratislavu — je zaradi svoje geografske lege ob sootročju številnih rečic z Odro zelo slikovito in ga nekateri primerjajo z Benetkami, toliko je v njem mostov in mostičkov. Proti koncu druge svetovne vojne so ga Nemci spreminili v "Irdnjavo" (Festung) in je bil popolnoma porušen. Tudi tu so se po vojni lotili rekonstrukcije številnih kulturnih spomenikov, palač in cerkva. Dela še niso končali.

Dne 31. avgusta smo se čez Katowice, moderno novo mesto v šlezijemskem premogovnem revirju, vrnili v Cieszyn, kjer smo se poslovili od Emila, ki je na vsej poti po Poljski skrbel za naše dobro počutje in je postal naš skupen prijatelj. Njemu velja vse naše priznanje, da je nekonvencionalno organizirano, a spretno improvizirano potovanje tako odlično uspelo. 1. septembra smo se nekoliko utrujeni, a polni nepozabnih vtisov vrnili domov.

Ekskurzija 1978 „Pristanišče Koper“

Avstrijska družba za raziskovanje prometa na Koroškem je povabila člane Avstrijsko-jugoslovenskega društva, da se v soboto, 30. septembra udeležijo ekskurzije z vlakom v Koper z ogledom koprškega pristanišča.

Posebna atrakcija tega izleta ne bo samo Koper z njegovimi posebnostmi, marveč tudi vožnja z vlakom iz Bohinja skozi bohinjski predor in Baško grapo (skozi številne predore) v Gorico in naprej v Koper.

Odhod iz Celovca bo ob 6.05 uri, iz Beljaka ob 6.35 uri, prihod v Koper pa ob 11.30 uri.

V Koprju je kot že omenjeno ogled pristanišča in skupna južina v hotelu „Zusterna“.

Cena znaša 300 šilingov z vožnjo in južino vred. Avstrijsko-jugoslovensko društvo vabi interese za to zanimivo vožnjo. Zadnji rok prijave je 20. septembra 1978. Poleg članov društva se lahko prijavijo tudi njihovi sorodniki in znanci. Ne pozabite s seboj vzeti veljavnega potnega lista ali veljavne osebne izkaznice. Odhod iz Kopra bo ob 15. uri, prihod preko Ljubljane v Beljak ob 19.53 uri in v Celovec ob 20.20 uri. Prijave pošljite na naslov: Österreichisch-jugoslawische Gesellschaft, 9021 Klagenfurt-Celovec, Postfach 134.

V Jugoslaviji dovolj električnega toka

Večkrat smo brali v časopisih in pa tudi doživeli, da so imeli v sosednji Jugoslaviji težave z električnim tokom — težave v toliko, da je ob večjih sušah zaradi pomanjkanja vode prišlo do pomanjkanja električne energije. Danes pa lahko že z gotovostjo trdimo, da v prihodnje teh težav ne bo več.

Kakor poroča „Ekonomska politika“ bodo letos zbirna jezera, ki omogočajo obratovanje hidroelek-

moelektrana Rijeka z močjo 320 MW, Nikola Tesla IV z močjo 308 MW in Negotino z 210 MW ter hidroelektrane Formin 56 MW in Perušica 58 MW, ki sicer že obratujeta.

V začetku meseca julija je bilo v zbirnih jezerih približno za proizvodnjo 3.900 GWH električne energije, to je za okoli 800 GWH več kakor v istem času lani. Že od januarja je bilo dovolj vode, da so hidroelektrane lahko delovale z vso razpoložljivo močjo. Do konca junija so proizvedle 14.125 GWH ter s tem prekoračila gospodarski načrt za 18,6%. Termoelektrane so pridobile za 12,4 odstotka več energije kakor lani v tem času ter dosegle proizvodnjo 9.290 GWH.

Poraba električne energije v prvih šestih mesecih je znašala 22.891 GWH, to je za 10,2 odstotka več kakor lansko leto. Poraba neposrednih porabnikov (industrije) se je dvignila za 3,7 odstotka, a gospodinjstev kar za 12,7 odstotka. Poraba se je tako povečala zaradi izredno hladnih zimskih mesecev.

Jugoslavija je izvozila 746 GWH električne energije, uvozila pa 222 GWH. Uvoz je bil izredno velik v januarju in februarju, ko so uvozili 192 GWH. Največji izvoz so zaznamovali v maju (300 GWH) in juniju (180 GWH).

O B V E S T I L O

Tudi letos prireja Solidarnostni komite za pravice manjšin v Celovcu skupno s slovenskimi organizacijami

OKTOBRSKI TABOR — OKTOBER ARENA

ki bo v nedeljo 8. oktobra.

Sodelujejo razni ansamblji, med njimi znana skupina „Schmetterlinge“

trarn, dovolj preskrbljena z vodo. Za prihodnje leto pa je situacija še bolj ugodna.

Podlago za ta optimizem ustvarjajo podatki o novih elektrarnah, ki bodo pričele obratovati — Ter-

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

PETEK, 22. 9.: 15.45 Celovski radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 23. 9.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 24. 9.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 25. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Opera glasba.

TOREK, 26. 9.: 9.30 „Sem se rajtov ženili ...“ (ljudska zabavna glasba) — 13.45 Celovski radijski dnevnik — šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 27. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Minute z ... — „Koroško poletje 1978“ v Osojah.

ČETRTEK, 28. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Mladina in šport.

AVSTRIJA 1

PETEK, 22. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 5000 let egipčanske umetnosti — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Šarmantni pustolovec — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 Počakajte, da pride oče — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Derrick — 21.20 Argumenti — 22.10 šport — 22.20 Caine je bila njihova usoda — 0.20 Poročila in šport.

SOBOTA, 23. 9.: 15.20 Vsegakriv — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Black Beauty — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 O harmoniji — 18.50 Dragi dom — 19.55 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Heinz Conrads — 21.40 šport — 21.55 Vprašanje kristjana — 22.00 Vino je gostejše od krvi — 23.30 Poročila.

NEDELJA, 24. 9.: 11.00 Politična diskuzija — 15.40 Grotka po pravljici Pepelka — 17.00 Ena, dve ali tri — 17.45 Mali jelen — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Brodarji na reki Salzach — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.25 Kristijan v sedanosti — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Eden End, film — 21.50 šport — 22.00 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 25. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Kaj je film — 10.30 Vsegakriv — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 Golden Silents — 18.25 Pregled

sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Ceste San Francisca — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 26. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Avstrijski izumitelji — 10.30 Grotka — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 Biseri sedmega kontinenta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Uganka — 20.20 Riziko — 21.25 Očala — Gradnja — 22.20 Zvezde gledajo z neba — 23.10 Poročila in šport.

SREDA, 27. 9.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Trst — vrata na jug — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Popolnoma zmešan svet — 17.00 Povodni konj Frotti — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 Moški v hiši — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Divji baron — 22.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 28. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stotletij — 10.30 Divji baron — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Oddaja za najmlajše — 18.00 TV-kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Televizija — nagajana — 20.15 Marija — 21.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 22. 9.: 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.20 Jaz, Klavdij, cesar in bog — 20.15 Novo v znanosti — 21.00 Nova — 21.20 Polčas — 22.10 Čas v sliki in kultura — 22.25 All you need is love.

SOBOTA, 23. 9.: 18.00 Hans in Lena — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Cafe Hungaria — 19.55 Galerija — 20.15 Leta 9 — 21.50 Šelaki.

NEDELJA, 24. 9.: 15.30 Mednarodni turnir v košarki — 17.00 Dežela in ljudje — 18.30 Vse mesta govori o tem — 19.30 The Muntlers — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Sejam — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 25. 9.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Sveti poskus v Pensilvaniji — 19.30 Igraj z nami na harmoniko — 20.00 Zvezde gledajo z neba — 20.55 Sturnova oddaja — 21.40 Čas v sliki — 22.10 Dekle in njen morilec.

TOREK, 26. 9.: 18.00 Trst — vrata na jug — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Novo v znanosti — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00

Popolnoma zmešan svet — 21.30 Čas v sliki in kultura — 22.05 Klub 2 — Open End.

SREDA, 27. 9.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 — Gornja Avstrijska — 19.00 Evropa v 20. stoletju — 19.45 Werther — 20.00 Teledokument — 20.50 Z dežnikom, šarmom in melano — 21.40 Čas v sliki in kultura — 22.15 Trailer.

ČETRTEK, 28. 9.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ludvik van Beethoven: Koncert — 19.30 Spotlight — 20.00 Svoje dni — 21.05 Popolnoma zmešan svet — 22.10 Čas v sliki in kultura — 22.45 Klub 2 — Open End.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 22. 9.: 9.00 TV v šoli — 16.40 Šahovski komentar — 17.10 Poročila — 17.15 Velika predstava na dnu morja — 17.30 Norosti Maje Skowron — 18.00 Obzornik — 18.10 Domači ansamblji — 18.45 Supraprodukcija, Mehanizacija sadjarstva — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Vesela jesen — 21.10 Razgledi — 21.50 Dnevnik — 22.05 Baretta — 22.55 Poročila.

SOBOTA, 23. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Profesor Baltazar — 9.15 Vrtec na obisku — 9.30 P. Golja: Jurček — 10.00 Pisani svet — 10.35 Šopek z bodočo žico — 11.30 Trimska televizija — 12.00 Poročila — 16.20 Zlato preteklo dobe — 17.15 Obzornik —

Kmečka gospodarska zadruga na Brnci išče pomočnika.

Interesenti naj se javijo v poslovalnici osebno ali po telefonu: (0 42 57) 234. Predpogoj je voziško dovoljenje kategorije B.

Slovensko prosvetno društvo „Peter Markovič“ v Rožku obveščaja

da današnja prireditev „Podjunski večer“ v Rožanskem domu na Reki zaradi nepredvidenih zaprek odpade.

Slovenska prosvetna zveza sporoča

o Koroških glasbenih jesenih bodo še sledeči glasbeni koncerti:

- v sredo, 27. sept. 1978 v Pliberku PIHALNI KVINTET RTV LJUBLJANA ob 19.30 uri v gostilni Schwarzl
 - v sredo, 4. oktobra 1978 v Celovcu COLLEGIUM MUSICUM
 - v soboto, 28. oktobra 1978 v Pliberku EVA NOVŠAK — HOUŠKA
- Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „BILKA“ V BILČOVSU vabi na dramsko uprizoritev

Grozna jagoda v soncu

(Lorraine Hansberry — Marijan Srienč)

v soboto 30. septembra 1978, ob 20.00 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Igra sporoča in vsebuje družbene, socialne in narodnosne probleme našega malega človeka in njegove družine. Pretresljiva izpoved te drame zasluži množičen obisk. Avtentičnost in kritičnost te igre vas bosta prepričali in navdušili. Vaša številna udeležba bo bogato plačilo igralcem za njihov poštreden trud.

Režija: Hanzi Weiss

Ljubitelji oderske dejavnosti prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

PONOVI PORAZ SAK V ZADNIH MINUTAH!

Tri igre je Slovenski atletski klub dosejal odigral na domačem igrišču v Celovcu in od teh je dve izgubil v zadnji minuti. Prvi Tinjam je SAK tri minute pred koncem vodil 2:1, v 87. minuti prejel gol na izenačenje, eno minuto pred koncem pa celo še tretji in s tem tudi poraz. V nedeljo, v igri proti ekipi iz St. Pavla se je rezultat prav tja do 90. minute glasil 1:1, SAK je z vsemi igralci napadal in prejel v zadnjem protinapadu gol in izgubil tekmo z 2:1. Toda kako je tekma sploh potekala? SAK je nastopil brez poškodovanega obrambnega igralca J. Pandia in sicer v tej postavi:

Dodič, Jakopič, Lampichler, Woschitz, Ragi, Fara, Golec, Zabltnik, Velik, Hobel, Polanšek (od 46. minute Wieser).

Tekma se je začela z nervoznimi akcijami na obeh straneh in v prvih desetih minutah nabena ekipa ni imela kake šanse za zadetek, toda v 15. minuti so navijači Slovenskega atletskega kluba prvič imeli priložnost, da so se razveselili nad zadetkom slovenskih nogometašev. Kako je prišlo do tega gola? 25 metrov pred nasprotnikovim golom so zrušili Polanška. Prosti strel je izvajal Velik, njegov strel pa je bil tako močan, da je golmanu žoga odskočila prav pred noge srednjemu napadalcu Hoblu, ki se ni dolgo obotaval in v tej sezoni že petič zatresel mrežo.

V nadaljevanju pa SAK nikakor ni našel do svoje igre. St. Pavelski napadalci so vedno bolj ogrožali Dodičev gol in tako je še pred polčasom padel gol na izenačenje. Nasprotnikov golman pa je z izrednimi obrambnimi akcijami ubranil najverjetneje žoge in tako se je rezultat po prvih 45 minutah glasil 1:1. V drugem polčasu je Wieser zamenjal poškodovanega Polanška, napad za napadom se je vrstil na St. Pavelski gol. Toda žoga ni in ni našla pot v mrežo. Na eni strani se je izkazala obramba z golmanom na čelu, na drugi strani pa SAK-ovi igralci niso znali izkoristiti dane priložnosti.

Pa tudi sodnik (ki je drugače sodil res objektivno) je napravil dve zelo odločilni napaki, ki so koristile St. Pavlačanom. Prvo že v prvem polčasu, potem ko je zatislil obe očesi, ko so v kazenskem prostoru z nedovoljenimi sredstvi odvzeli žogo Hoblu, drugo pa kakih 15 minut pred koncem. Po visoki žogi v nasprotnikov kazenski prostor sta trčila skupaj golman in lasen obrambni igralec, v bližini teh dveh se je nahajal tudi Fara in tako je sodnik dosodil prosti strel v korist gostov. To prekrajano akcijo je namreč uspešno zaključil Velik in če bi sodnik ta gol priznal, bi SAK u ostala v najslabšem primeru pika. Tako pa se je igra vedno bolj bližala h koncu, SAK je z vsemi močmi hotel doseči zmagovit gol in v zadnji minuti se je zgodilo. Lampichler in Woschitz sta po hitrem protinapadu izpadla iz igre že na sredini igrišča, dva igralca sta šla sama na Dodičeva vrata in dosegla zmagoviti drugi gol, kateri je bil slovenskim nogometašem zbranjen.

V naslednjem kolu igra Slovenski atletski klub ob 10.15 dopoldan v Wolfsbergu (igrišče ATSV - Priel) proti Šmihelu v Labotski dolini. Šmihelčani so še kot edino moštvo v skupini brez točke; kljub temu pa igra ne bo zabava. Na lestvici je SAK na sedmem mestu, s tremi točkami za vodečima Frantschachom in Šmihelom pri Pliberku.

Moštvo „pod 21“ je doživelo v igri proti St. Pavlačanom prvi poraz. Nasprotnik iz Labotske doline je bil brez dvoma boljši in bi z malo več sreče zmagal še z višjim rezultatom. SAK „pod 21“ je nastopil s sledečo ekipo: Malle; Kristof, Pandel F., Hribar, Zabltnik; Perč M., Rozman, Kupper; Perč J., Someregger, Sadnikar.

Za pravo presenečenje pa so tokrat poskrbeli SAK-ovi mladinci, ko so na domačem igrišču nastopili proti sovrstnikom

iz Poreč. Pokazali so zelo lepo igro, tako telesno malo močnejši nasprotnik v igri ni imel nabene dobre priložnosti. Odlučitev je padla že v prvem polčasu, potem ko je najboljši igralec na igrišču, Wieser Mirko z dvema streloma iz 20 m poskrbel za zadetek. Vrh tega je Gregorčič Stanko zadel enkrat prečko. Mladinci bodo v nedeljo nastopili v St. Peter am Bichl proti ekipi Ulrichsberga.

Zahomčani v odlični formi

Naraščaj smučarskih skakačev športnega društva Zahomec je pred nedavnim zabeležil odlične uspehe. Tako je na mednarodnem prvenstvu na plastični skakalnici v Bad Aussee-u — startalo je 85 smučarskih skakačev iz ZRN, Jugoslavije in Avstrije — dosegel sledeče rezultate: Sigl Godec, je bil v njegovem razredu i najboljši in hkrati tudi najboljši dneva. Pri šolarjih II, sta bila Mihi Kaiser drugi in Franc Wiegeler osmi. Robert Kaiser je pri šolarjih I, dosegel 12. mesto.

Zahomski „samorastniki“ so ponovno dokazali, da znajo zmagovati tudi takrat, ko nimajo tistih možnosti (večina skakalcev so bili pripadniki SOV-kadra za naraščaj) kot drugi. Fantom iskreno čestitamo.

SREDA, 27. 9.: 9.00 TV v šoli: I. Andrič: Aska in volk — 10.00 TV v šoli — 16.30 Šahovski komentar — 17.00 Poročila — 17.05 Deklica Delfina in lisica Zvitorepka — 17.20 Poskočna domišljija — 17.45 Obzornik — 17.55 Spekter — 18.25 Mednarodna delavska in revolucionarna pesem — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Dnevi in noči v gozdu — 21.35 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.45 Dnevnik — 22.00 Glasbeni magazin — 22.45 Poročila.

ČETRTEK, 28. 9.: 8.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Trinajstletniki — 17.55 Obzornik — 18.05 Profesor Baltazar — 18.15 Planine sveta — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Retrospektiva TV drame — F. Bevk: Kapitan Martin Cedermač — 22.05 Na zvezdi — 22.35 Dnevnik.

TOREK, 26. 9.: 9.45 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Glasbeni pejsaži Srbije — 17.55 Obzornik — 18.05 Pisani svet — 18.40 Čas, ki živi: V partizanski šoli — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 A. Tolstoj: Trnova pot — 21.55 Dnevnik — 22.10 Glasba takšna in drugačna — 23.10 Poročila.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Pliberk - Slovenska športna zveza v Celovcu prireja

tečaj jazz-gimnastike ZA STAREJŠA IN MLAJŠA DEKLETA

Pričetek tečaja bo v sredo 4. oktobra 1978 s pričetkom ob 19. uri zvečer v Pliberku (točen kraj bo javljen naknadno). Tečaj bo enkrat na teden po 2 uri in to deset tednov zaporedoma. Dnevi oz. časi nadaljnjih ur tečaja po dogovoru s tečajnicami. Cena znaša 200.— šilingov. Prijave za tečaj sprejema Posojilnica Pliberk, Völkemarkter Str. 1, telefon: (0 42 35) 25 83.

Dekleta in žene, ki hočejo vilko linijo prav prisrčno vabljeni!

Dvojezični otroški vrtec „Naš otrok“ V CELOVCU, 10.-OKTOBER-STRASSE 25

ki bo odprl vrata v prvem tednu oktobra, in sprejema prijave za celodnevni in poldnevni obisk. Prispevek staršev za celodnevni obisk znaša 650.—, za poldnevnega pa 400.— šilingov.

Otroka prijaviš pismeno na naslov otroškega vrtca „Naš otrok“, 10.-Oktober-Straße 25, 9020 Klagenfurt/Celovec ali telefonsko pri voditeljici otroškega vrtca — pri gospodini Mariji Moser — na [začasni] tel. šte. (0 42 22) 84 3 54 v času med 8.00 in 12.00 ali med 13.00 in 17.00 uro, od ponedeljka do petka.

Pred vstopom v otroški vrtec je treba otroka osebno predstaviti voditeljici otroškega vrtca in izpolniti prijavnico, prinesiti je treba tudi rojstni list otroka. Možnost za to bo 25., 26. in 27. septembra v začasni pisarni voditeljice, 10.-Oktober-Straße 25, 3. nadstropje.